Azg Ազգ

Դեկտեմբեր 10 Ուրբաթ 1993

ՈՒՆԿՈՒՄԻՐ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ ՕՐԱԹԵՐԹ

Դ տարի, թիվ 237 (488)

գինը 25 ռ.

դասալ 69149

Երևան 375010

Գրիգորի 47

հեռ. 58-841, ֆաքս 562941

տելեքս 243266 CPIRI SU

ՀՀ-Ազգ

ԱՐԴԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Պետք է վերականգնել չորս երկրների միասնական էներգահամակարգը»

Վրաստանի ներկայիս էներգետիկ ճգնաժամից դուրս գալու միակ ուղին 4 պետությունների՝ Ռուսաստանի, Ադրբեջանի, Հայաստանի և Վրաստանի էներգամատակարարման երբեմնի միասնական համակարգի վերականգնումն է, գտնում է Վրաստանի պետության ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեն: Դեկտեմբերի 9-ին նա այն կարծիքը հայտնեց, որ դա օրեցօր է անել անհն գնալ, անկախ վերոնշյալ երկրների փոխհարաբերություններից եւ ազգամիջյան հակամարտություններից: Շեւարդնաձեն նշեց, որ այդ հարցի շուրջ առաջին միասնական խորհրդակցություններն են անցկացվում, բնականաբար ավելացնելով, «բայց հիմա հարկավոր է մարել հրդեհները: Այդ ոչն դարաբաղեա չկա»:

Սնարտ

ԱՐԴԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Բաքվի դիրքը հղի է վտանգներով ադրբեջանական ժողովրդի համար»

Մերժելով դարաբաղյան հակամարտության կարգավորման ԵԱՀԿ-ի խաղաղ ծրագիրը, Ադրբեջանն ըստ էության ա ներկայորեն հասկացրեց, որ շարունակում է շեշտը դնել խնդրի զուգահեռ լուծման վրա: դեկտեմբերի 9-ին հայտարարեց ԼՂՀ ԳԽ նախագահի դաշնային կարգավիճակ Բաբուրյանը: Նրա խոսքերով, այդ են վկայում բենզին այնքան փաստեր, ինչպիսիք են Բաքվի իշխանությունների կողմից տարբեր երկրների զինվորական մասնագետների ներգրավումը, դիմակայության գծի երկայնքով զուգահեռ հարձակողական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի կենտրոնացումը, հանրաքվեության զանգվածային լրատվության միջոցներում, հատկապես Բաքվի հեռուստատեսությամբ հսկահայկական հիստերիայի բորբոքումը:

Մինչդեռ, չնայած դրաբարական Բաքվի՝ նման ոչ կառուցողական դիրքորոշմանը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը կողմնակից է մնում հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը, շեշտեց Կարեն Բաբուրյանը:

«Լեռնային Ղարաբաղը մտադիր չէ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի առաջարկներում գնալ զիջումների», իր հերթին երեկ հայտարարեց ԼՂՀ խորհրդարանի արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ Լեւոն Մելիք-Շահնազարյանը: Նրա կարծիքով, առկա փխրուն հաղթությունը դահիճանելու համար դրական բաներ ավելի կառուցողական մոտեցում դեպի է ցուցաբերի այս հարցերին: Մեկնաբանելով Ադրբեջանի ԱԳ նախարար Հասան Հասանովի վերջին ասածները հայտարարությունները, Մելիք-Շահնազարյանը նշեց, որ դրանք «հղի են մեծ արյամբ նախեւասոք ադրբեջանական ժողովրդի համար»:

Սնարտ

Կրակակետերը լռեցվեցին

Երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղի ռազմաճակատներում շարունակվում էր մնալ անկայուն: Ստեփանակերտի մեր թղթակից, Վահրամ Աղաջանյանը հաղորդում է, թե ԼՂՀ դաշտպանության բանակի շտաբի տվյալներով, դեկտեմբերի լույս 9-ի գիշերը դեռեւս ադրբեջանական ուժերի վերահսկողության տակ գտնվող Լենինի Նավանի մերձակայքից հրետակոծվել են Ստեփանակերտի շրջանի հայկական դաշտանական դիրքերը: Նախնական տվյալներով, հայկական կողմից տուժածներ չկան: Դաշտանական կրակով դարաբաղյան ուժերին հաջողվել է ոչնչացնել թշնամու կրակակետը:

Ըստ նույն աղբյուրների, Բեյլագանի շրջանի ռազմական հենակետերից խոշոր տրամաչափի զենքերից գնդակոծվել են նաեւ Ֆիզուլու շրջանի հայկական դիրքերը: Մանրամասնությունները ճշտվում են: Ռազմաճակատի մյուս հատվածներում երեկ եւ նախորդ գիշեր արձանագրվել են միայն կարճաժամ դիրքային փոխհրաձգություններ: ԼՂՀ ռազմական հետախուզության տվյալներով, Ղարաբաղի արեւելյան ռազմաճակատի երկայնքով շարունակվում են ադրբեջանական բանակի ռազմական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի զգալի կուտակումները: Ինչ վերաբերում է Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններին, սակայն այստեղ անցած երկու օրերի ընթացքում ռազմական որեւէ միջադեպ չի արձանագրվել:

«Ազգ»

ԱՐԴԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՆԴԴԵՄ ՔՐԴԱԿԱՆ ԱՐԱԲԵԿՈՒԹՅԱՆ

Թուրքիայի հեռուստատեսության հաղորդման հետեւանքով, դեկտեմբերի 7-ին Շվեյցարիայի դաշնային խորհուրդը որոշում է ընդունել ադրբեջանական Քրդական բանվորական կուսակցության (ՔԲԿ) բաժանմունքների նկատմամբ խիստ միջոցներ ձեռնարկելու մասին:

Որոշմանը համադրաստասխան դաշնային ծառայությունները ցուցում է տվել հատուկ վերահսկողության տակ առնել ՔԲԿ-ի բաժանմունքները եւ դրանց հետ կապված կազմակերպությունները, խստացնել մուտքերի, ինչպես նաեւ զենքի ձեռքբերման վերահսկումն այն անձանց նկատմամբ, ում կասկածում են ահաբեկչության մեջ: Դաշնային խորհրդի որոշման մեջ նշվում է, որ այն կոչված է պաշտպանելու երկրի բոլոր հաղորդիները, այդ թվում թուրքերի կյանքն ու շահերը, սակայն ուղղված չէ Շվեյցարիայում բնակվող քրդերի դեմ:

Մեկնաբանելով այդ որոշումը, Շվեյցարիայի արտաքին գործերի նախարար Ռ. Քոլերը հայտարարեց, որ արդարությունը չի բացառվում ՔԲԿ-ի գործունեության լիակատար արգելման հնարավորությունը, ինչպես դա արդեն տեղի է ունեցել Գերմանիայում եւ Գերմանիայում:

Երեքշաբաթ օր շարք երկրներում ՔԲԿ-ի գործունեության արգելման կապակցությամբ Թուրքիայի նախագահ Դ. Մեմիրելը ԱՄՆ կատարում դեկտեմբերի 7-ին հայտարարեց, որ իր կառավարությունը կդիմեն Թուրքիայի հարավ-արեւելյան սահմանակից երկրների նույնանման վճիռը: Նա ՔԲԿ-ի գրասենյակներին մեկ անգամ ես կոչ արեց հանձնվել իշխանություններին՝ օգտվելով Թուրքիայի ազգային մեծ ժողովի ընդունած հատուկ օրենքի և բաշխիչներից:

Թուրական «Սաբահ» եւ «Միլլիեթ» թերթերը դեկտեմբերի 8-ին հաղորդեցին, որ Սիրիան եւ Իրանը որեւէ դեպքում չեն բացառվում ՔԲԿ-ի գործունեության լիակատար արգելման հնարավորությունը, ինչպես դա արդեն տեղի է ունեցել Դ

Խորհուրդ

Անշեղորեն շեղվենք գրաֆիկից

Վերջին ժամանակներս հանգամանքների բերումով հայ ժողովուրդը բազմիցս ժամանակացույցների՝ գրաֆիկների հետ է առնչվում: Եւ եթե դարաբաղյան հակամարտության կարգավորման ժամանակացույցները այնքան էլ շատ չեն, եւ դրանց, այնուամենայնիվ, այսուայնկողմից ոչատասխաններ լինում են, արդա կան ժամանակացույցներ, որոնց միայն կազմելու վերաբերյալ կարելի է ոչատասխան ստանալ, իսկ մնացած խնդիրները դարձել գրեթե անհույս է, ավելի ճիշտ, անօգուտ: Ըստ երեւույթին, շատերը գլխի ընկան, որ խոսք հովհարային անջատումների ժամանակացույցի՝ գրաֆիկի մասին է: Յուրաքանչյուր ժամանակահատվածի, ասենք, ամսվա համար բարեխղճությամբ ու ոչատասխանատվությամբ գրաֆիկ է կազմվում, համապատասխան որի օրինակ երեւան քաղաքի փողոցներն ու թաղամասերը, որ ներառված են «էլեկտրական» 6 խմբերի մեջ, էլեկտրական հոսանք են ստանալու: Կազմելը կազմել, բայց որ ոչատասխանատվությունն այս գործում գրաֆիկ կազմելուց այն կողմ չի անցնում, շատերն են հասկացել եւ տեսածով, եւ լսածով: Վերցնենք հենց թեկուզ 1993 թ. դեկտեմբեր ամսվա հովհարային անջատումների գրաֆիկը, որը դժբախտություն ունեցավ տպագրելու մեր թերթի երեկվա համարում: Դժբախտություն այն առումով, որ դեռ հաջորդ օրը նոր սկսված խմբագրությանը հետապնդագանգեր էին լինում մեր տպած գրաֆիկի ճշգրտության չլինելու մասին: Մեկը 2 ժամ է լույս ունեցել, մեկի լույսն ընդհանրապես չի անջատվել, մեկին լույս են տվել ոչ ըստ իր գրաֆիկի մյուսն ամբողջ գիշեր լույս է ունեցել: Ի դեպ, դատելով հովհարային անջատումների գրաֆիկից, երեւանում գիշերը ժամը 2-ից մինչեւ առավոտյան ժամը 6-ը լույս չպետք է լինի, այսինքն՝ էլեկտրական հոսանք: Բայց փաստ է, որ այդպես միայն ըստ գրաֆիկի է եւ ոչ իրականում:

Ըստ երեւույթին, հովհարային անջատումների գրաֆիկ կազմողներն իրենք էլ վստահ չեն եղել իրենց գրաֆիկը պահպանելու վրա, եւ այդ պատճառով են գրաֆիկի վերջում իրենք իրենց եւ իրենց «էլեկտրամատույց» եւ «լուսապահիսն» կոչեցածներին «սրախոսկա» արել բոլոր հնարավոր հուզումներից ու բողոքներից. «Առանձին թաղամասերում կարող են լինել գրաֆիկից դուրս միացումներ, կապված հաղորդակցացնում կատարվող վերանորոգման աշխատանքների հետ»: Եւ որ ամենակարեւորն է, «միացումների ժամանակ հնարավոր է ոչյուսմինուս 10 տեղումներ կապված համակարգի ռեժիմի հետ»: Դե արի ու այսպես «դյուրմբռնելի» բացատրություններից հետո դժգոհիր, թե ինչու ինչ, գրաֆիկից շեղվելով, հուսալի չեն տվել:

Հասկանալի է, որ էլեկտրացանցը վերանորոգվում է, ու դրա հետեւանքով գրաֆիկից շեղումներ են լինում ու լինելու են, բայց եթե վերանորոգում չլիներ էլ, մեկ է առանց շեղում հնարավոր չէ լրջա գնալ, որովհետեւ դրա մասամբ կարարման ոչատասխանատուներն են շեղված, ու էլեկտրացանցի հետ նրանց էլ է վերանորոգել ոչեսք: Այլապես անօգուտ է խորհրդակցության ծիսս անցկացնել, որոշում ընդունել եւ առավել եւս, հովհարային անջատումների գրաֆիկ կազմել: Հատաս անօգուտ է: Թե՞ էլեկտրացանցը ճշտակա՞ն վերանորոգման մեջ է, այդ պատճառով են հովհարային անջատումներն անշեղորեն շեղվում:

Գ. Ն.

«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՍԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

© Apple® Macintosh®
հանձնարարված ծառայություն
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Զգուշաւոր

ՈՒՐ ԵՆ ՏԱՆՈՒՄ ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐԸ ԵՎ ՈՎՔԵ՞Ր ԵՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ

Դեկտեմբերի 8-ին Գխում տնտեսական բլոկի չորս հանձնաժողովների եւ կառավարության մասնակցությամբ կայացած խորհրդակցության ժամանակ տարօրինակ կերպով նոր միայն նշվել է, որ դրամի կայունացման համար անհրաժեշտ ադրանային պաշարներ չունենք: Ինչպե՞ս հասկանալ: Ուրեմն իրո՞ղ ճիշտ էր այն մտավախությունը, որ սահմանված հայկական դրամի մենկարկային փոխարժեքը զուրկ էր հիմից եւ «թոզ էր փչում միամիտների աչքերին», իսկ տարադրամի ազատ վաճառքը ոչ այլ ինչ էր, քան միջոցների փոշիացման ցուցադրանք...

Դեկտեմբերի 8-ին Գխում տնտեսական բլոկի չորս հանձնաժողովների եւ կառավարության մասնակցությամբ կայացած խորհրդակցության ժամանակ տարօրինակ կերպով նոր միայն նշվել է, որ դրամի կայունացման համար անհրաժեշտ ադրանային պաշարներ չունենք: Ինչպե՞ս հասկանալ: Ուրեմն իրո՞ղ ճիշտ էր այն մտավախությունը, որ սահմանված հայկական դրամի մենկարկային փոխարժեքը զուրկ էր հիմից եւ «թոզ էր փչում միամիտների աչքերին», իսկ տարադրամի ազատ վաճառքը ոչ այլ ինչ էր, քան միջոցների փոշիացման ցուցադրանք...

Ինչ գնե՞ր: Չէ՞ որ բարձր ամբիոններից հավաստիացումներ էին կատարվում, որ թեեւ սխալված ենք բայց ամում, սակայն գները կվերադառնան նոյեմբերի սկզբների մակարդակին: Այսօր, երբ իրականությունը մախաք դառած ծակում է, ընդգծվում է, որ ունենք «տրակական նոր շուկա, ուր գների աճին զուգահեռ գրանցվում է ադրանքների ֆիզիկական ծավալների կրճատում»: Իսկ որ այս գեղեցիկ ձեւակերպման հետեւում կա զանգվածների հուսախաբություն, մոլորյալ վիճակ, այս մասին ընդամենը «կենսամակարդակի անկում 2-2.5 անգամ»:

Կատարված փաստի առջեւ, երբ բնականոն հարց կարող է առաջանալ ոչատասխանատվության վերաբերյալ, ըստ Լկոնոմիկայի նախարարի ոնդման, հանկարծ զարգվում է, որ կառավարությունը երկրի նախագահին հավաստիացումներ չի տվել, որը հիմք ընդունելով, նախագահը դրամափոխանակության նախարեին ունեցած իր երդյրի մեջ հայտարարել է գների հեռընթաց շարժի մասին: Ինչպե՞ս հասկանալ: Նախագահի նման հայտարարությունը նո՞ւյնպես սխալված արված քայլ էր:

Պարզվում է նաեւ, որ դրամափոխանակությունն իրականացնելիս եւ դրամի կայունացմանն ուղղված միջոցառումներ մշակելիս անհամաձայնություններ են եղել կառավարության եւ դրամափոխանակության կարգավորման ոլեսական հանձնաժողովի, այսինքն՝ «եռյակի» միջեւ, կազմված փոխանակման կուրսի եւ որոնս ադրանքային ժամկետ տալու հարցերում: Սակայն մի՞թե մամանակ չկար այդ տարաձայնությունները հարթելու, ընդհանուր հայտարարի գալու համար: Իսկ եթե չկար, ո՞վ է մեղավոր:

Եւ եթե կառավարության ընդունած մի շարք որոշումներն ու միջոցառումներն առայժմ ցանկալի արդյունք չեն տալիս, դրամը շարունակում է «անկում» ապրել, փոխարենը գների հետ լարվածությունն է աճում շուկայում: Մեղավորը շուկա՞ն է: Լավ, ու՞ր են նրանք, անուն առ անուն, ովքեր ոչատասխանատվություն ոչիչ կրեն որոշման չգործելու համար: Չմոռանանք, որ այդպես էլ հայտնի չդարձավ, թե ո՞վ միջոցով էր դրամափոխանակության մասին ոլեսական գաղտնի լրտեսությունը «սարդել» Մոսկվա: Արժեզրկում նախատեսվում էր, սակայն դրա տեմպի մասին «ճշգրիտ հաշվարկներ չկան կատարվել», ուրեմն էլ ի՞նչ կանխատեսման ու հաշվարկների մասին է խոսքն առհասարակ, մի՞թե նույն միջոցառումը (որոշումը) նույն հաջողությամբ կարող է կիրառվել լինել, ասենք, 10 տոկոսի եւ 100-ի համար: Իհարկե վայրկյանային բառան ոչիչ աշխատանս, իհարկե ազգային դրամի կոնվերսացիայի մեխանիզմներ ոչիչ մշակվեն, բանկային գործառնությունները կատարելագործվեն եւ սարգանան ու կրկին... սխալված: Եւ այսեղ էլ դեկտեմբերի վերջերին ակնկալվող կուրսի կայունացման առնչությամբ, որին սպասում է ՀՀ ֆինանսների նախարարը: Որտե՞ղ են հիմքերը: Թե՞ նման «սպասումը» դարձյալ հանգամանքներով եւ բարի ցանկություններով բնորոշված «սխալված քայլ է»: Լավ, մի՞թե ոչ ոք իրեն հարց չի տալիս, թե դեղի ու՞ր են տանում այս «սխալված քայլերը»:

Ս. Ս.

Վիեննա

Հայաստանի օր Ավստրիայում

Դեկտեմբերի 8-ին Վիեննայում տեղի ունեցավ Ավստրիայում ՀՀ դեսպանության բացման հանդիսությունը, որին մասնակցում էր ՀՀ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը: Ներկա էին Ավստրիայի արտգործնախարարության ներկայացուցիչներ, ոչատասխանատու անձինք, հասարակական գործիչներ, հայ համայնքի ներկայացուցիչներ: Եռագույնն օծվելուց հետո նախարար Փափազյանն այն հանձնեց Ավստրիայում ՀՀ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Արման Նավասարդյանին, որը Հայաստանի օրհներգի հնչյունների ներքո ամրացրեց դրոշաձողին:

Դեկտեմբերի 8-ին Վիեննայի միջազգային կենտրոնում ՀՀ արտգործնախարարը հանդիպում ունեցավ ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալության (ԱԷՄԳ) գլխավոր տնօրեն Հանս Բլիկսի հետ: Քննարկվեցին Հայաստանի ատոմակայանի վերաբացման հարցերը եւ գործակալության հետ համագործակցության հնարավորությունները: Հանս Բլիկսը ոչատմեց նախարարին այդ ուղղությամբ գործակալության կատարած աշխատանքների եւ ծրագրերի մասին, ծանոթացրեց վերջին մի քանի ամսում իր կազմակերպության կողմից Հայաստան ուղարկված 3 մասնագիտական խմբերի հաշվետվություններին: Նա հավաստիացրեց, որ գործակալությունը կանի հնարավորը, որ հայկական կողմը հաջողությամբ լուծի ԱԷԿի շահագործման հետ կապված անվտանգության եւ տեխնիկական հարցերը:

Նախարար Փափազյանը շոշափեց Եվրաբանկի կողմից վերաբացման ֆինանսավորման հնարավորությունները: Բլիկսը խոստացավ ուսումնասիրել առաջարկը:

Դեկտեմբերի 8-ի երեկոյան Վահան Փափազյանը հանդիպեց ավստրահայ համայնքի հետ, ոչատմեց Հայաստանի ներքաղաքական իրավիճակի, միջազգային քաղաքականության եւ շրջանում ստեղծված իրավիճակի մասին, ոչատասխանեց ներկաների հարցերին:

Փարիզ

Պատահար երկաթուղում

Թումանյան-Վանաձոր հատվածում դեկտեմբերի 8-ին հացահատիկ տեղափոխող 20 վագոնից կազմված շարժակազմից 2 վագոն դուրս է եկել գծից՝ ընկնելով ավտոխճուղու վրա: Շտապարկվել են բոլոր միջոցները ոչատահարի հետեւանքները վերացնելու եւ բռնված հացահատիկն ավտոմեքենաներով Վանաձորի ոչահեստներ տեղափոխելու համար: Նպաստավոր տվյալներով, ոչատահարի ոչատճառը երկաթգծի այդ հատվածի անբարեկարգ վիճակն է:

Դեկտեմբերի 7-ին ՌԱԿ հանրապետական վարչության աշխատակազմի Ռուբեն Սիրգսյանը եւ վարչության անդամներ Սուքիաս Թորոսյանն այցելեցին Գյումրի եւ Սոչիսակ: ՌԱԿ ներկայացուցիչները Հանրապետական վարչության անունից ծաղիկներ դրեցին 1988 թ. Գյումրիի եւ Սոչիսակի զոհերի հուշարձաններին:

Նոր Սկզբամբ

Հիմա մենք սերո՞ցքն ենք, թե՞ թերմացքը

Արտագաղթի էպիկենտրոն դարձած Հայաստանի միակ լուսամուտ օդակայանն է: Վրաստանով անցնող երկաթուղին եւ բազում ավտոճանապարհները եւս կարող են երկրաչափական բոլոր օրենքների կարգով դուրս տանել երկրից:

Ըստ ոլեսական վիճակագրական կոմիտեի տվյալների, 93 թ. հունվարի 1-ին հանրապետությունում կար 3 մլն 722 հազ. 300 բնակչություն: Թե որքանն է այժմ մնացել, գայսօր մասնագետները չեն կարողանում ճշգրտորեն դարձել, որովհետեւ մարդիկ առանց գրանցումից դուրս գալու ծնկնում եւ այլեւս չեն վերադառնում: Օրերս ոլեսվիճկոմն իր նախաձեռնությամբ օդակայանի հետ այս առիթով համագործակցելու փորձ արեց, բայց ինչպես վկայում է ժողովրդագրության եւ աշխատանքի բաժնի ոլեսի Վահան Բաշխեցյանը, մասնագետներն օդակայանով մեկնողների գրանցումները հաշվարկելու հետ եւս մեծ հույսեր չեն կապում, քանի որ սահմանային ամբողջական ոլասկերը տարուց շատ է հեռու: Նախ, մարդիկ հեռանում են ոչ միայն «օդով», երկրորդ, օդակայանն անզոր է գրանցել, թե մեկնածներից ո՞ւմ աչքերն են անվերադարձի, ո՞ւմը վերադարձողի:

Մասնագետների մի մասն էլ ոլնդում է, թե հեռանում են հարուստներն ու օժտվածները, ասել է, թե մոտ 3 միլիոնի չհասնող մնացորդներս՝ աղքատներս ու չօժտվածներս ենք այսօրվա Հայաստանը:

Մի ոլարզ հաշվարկ անենք, ըստ նույն ծառայության տվյալների, 1987-ին բնական աճը հանրապետությունում 17.2 էր, 88-ին 11.3, 89-ին 15.6, 90-ին 16.3, 91-ին 15.1, 92-ին 12.2: 1987-ին Հայաստանում ծնվել է 78492 երեխա, 88-ին 74707, 89-ին 75250, 90-ին 79882, 91-ին 77825, 92-ին 70581: 92-ն ենկումային տարի է հանրապետության կենսական ցուցանիշներում, չնայած 93-ի տվյալները չեն տրամադրվել, բայց կարծում եմ, եզրակացություններ առանց հաշվարկների էլ կարելի անել... Ի դեպ, 1992-ին անհամեմատ նվազել է նաեւ ամուսնությունների թիվը եւ, որ անոլասելի է, նաեւ ամուսնալուծությունների (դարձյալ անհամեմատ) բերես, ամուսնացողներն ու ամուսնալուծվողներն առավել կարեւոր հոգսեր ու գլխացավանք ունեն՝ իրենց ընտանեկան կարգավիճակի մասին զգաստին ու դատարաններին իրազեկ չդարձնելու համար:

Հետազոտողների համար եւս մի բնչուկ առանց այդ էլ խճճված երկրում. փորձիր ոլարզել, թե ով է մեկնել ու հետ չի գալու, ով է հիվանդացել, բայց բժշկի չի դիմել, եւ ի վերջո, սերո՞ւցքն է այսոլես լիդաղաստ փախչում, թե՞ թերմացքը: Այս մեկը գոնե, ոլարզելը, որքան էլ անհնար, բայց հետազոտողների մեծագույն ոլարտքն է:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Բարու

Քրիստոֆերը կժամանի՞ Բաքու

Դեկտեմբերի 18-19-ը սոչաչվում է ամերիկյան մի բարձրաստիճան ոչատասխանյայի այցը Բաքու: Համաձայն նախնական տեղեկատվության, նա կարող է լինել ոչեսքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերը: Ամերիկյան ոչատասխանյայի այցելության ժամանակ, հավանաբար, վերջնականապես կլուծվի միջազգային նավթային ընկերությունների կոնսորցիումի եւ ադրբեջանական կառավարության միջեւ համաձայնագրի ստորագրման հարցը, որը վերաբերում է ադրբեջանական նավթահանքերի համատեղ մշակմանն ու շահագործմանը: ԼՏ

«Դոնի կազակները հայերի կողմից չեն կռվում»

Բաքվի ռադիոն դեկտեմբերի 7-ին հաղորդեց, «Դոնի կազակների ոչատասխանական դեկավարությունը եւ ժողովը հերքել են երկար ժամանակ մեզանում տարածված այն ոլնդումները, թե Դոնի եւ Հյուսիսային Կովկասի կազակները հայերի կողմից զանգվածաբար մասնակցում են Լեռնային Դարաբաղի հակամարտությանը: Դոնի կազակների ասամանքներից մեկի խոսքերով, որը չնշեց իր անունը, կազակների ներգրավման հաղորդականությունն ունի երկու նոչատակ: Առաջին, ոչատրվակ ունենալ խոսելու հակամարտության էթնիկական ու կրոնական բնույթի մասին: Երկրորդ, հայերն ամեն կերպ ջանում են Դոնի կազակներին ներկայացնել որպես խառնամբոխ, որն այրվում է որեւէ մեկի վրա կրակելու ցանկությունից, եւ միաժամանակ Ռոստովի հայ համայնքի օգնությամբ մարզի դեկավարության դժգոհությունը հարուցել կազակների գործողությունների առթիվ: Իսկ ինչ վերաբերում է ոչատերազմին հայերի կողմից կազակների մասնակցությանը, ոչ մի ժողով նրանց չի ուղարկել»:

Ադրբեջանը կդառնա կայունության երաշխավոր

Դեկտեմբերի 6-ին Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի հետ հանդիպման ժամանակ Իսրայելի խորհրդարանի ոչատգամավոր Էֆրային Սնեհը հայտարարեց, որ հզոր ու անկախ Ադրբեջանը կարող է դառնալ Անդրկովկասի կայունության երաշխավոր: Սնեհը նշեց, որ ոլեսության կազմավորման գործընթացներն Ադրբեջանում եւ Իսրայելում յափազանց նման են իրար: Նա ասեց, որ առաջադիմական բարեփոխումների ճանապարհին Իսրայելն «ունեցել է երկարատեւ ագրեսիայի ժամանակաշրջան»: Սնեհը հույս հայտնեց, որ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ հակամարտությունը շուտով իր լուծումը կգտնի ճիշտ մերձավորարեւելյան կարգավորման ոլես: Իր հերթին, Ալիեւը տեղեկացրեց Սնեհին այն միջոցառումների մասին, որ ձեռնարկել է հանրապետության դեկավարությանը, եւ թե ինչպես արհամարհելով ՄԱԿ ԱԽ, ԵԱՀԽ որոշումները, հայկական կողմը շարունակում է ագրեսիան Ադրբեջանի նկատմամբ: Ըստ Ալիեւի, դա խորացնում է հանրապետությունում տիրող տնտեսական եւ սոցիալական ճգնաժամը, ինչը ոչատճառ է դառնում հաղորդացիների, այդ թվում նաեւ հրեաների, կենսամակարդակի անկմանը: Ալիեւը հայտարարեց, որ Ադրբեջանը կարիք ունի ոչ միայն ոչարզ օգնության, այլեւ հեղինակություն վայելող երկրների համատեղ ջանքերի «ավարտելու ոչատերազմը եւ հաստատելու իր տարածքային ամբողջականությունը»: ՏՍՍՍ

Ներկայացուցչության կարգավիճակը կփոխվի

Մոս ժամանակներս Մոսկվայում Ադրբեջանի լիազոր ներկայացուցչությունը կստանա Ռուսաստանում Ադրբեջանի դեսպանության կարգավիճակ: Դեսպանությունը կենթարկվի Ադրբեջանի արտգործնախարարությանը եւ կկարողանա փոփոխներ ունենալ միայն Ռուսաստանի գլխավոր արտաքին քաղաքական գերատեսչության հետ: Ներկայումս լիազոր ներկայացուցչությունը, լինելով հարեւան ոլետությունում նախագահի ներկայացուցչություն, կատեր ունի Ռուսաստանի իշխանության բոլոր մարմինների հետ: ԼՏ

digitised by A.R.A.R.@

Վերլուծություն

ԱՅՍՏԵՂ ՀԻՎԱՆԴՆԵՐԻՆ ԿՅԱՆՔ ԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՆՈՒՄ

Մեկ օր վերականգնողական կենտրոնում

Ով հաճախ է երթևեկում Աշտարակի խճուղիով, անդայման նկատած կլինի ծերմակաքուր քառահարկ մի շենք՝ տարածված «Հայֆիլմ» կինոստուդիա չհասած տարածքում: Կարմիր խաչի հետվնասվածքային վերականգնողական կենտրոնն է դա, որը սկսել է գործել անցած տարվա հոկտեմբերից: Այստեղ էլ երկրաշարժի 5-րդ տարելիցի նախօրեին կազմակերպվեց մամուլի ասուլիս:

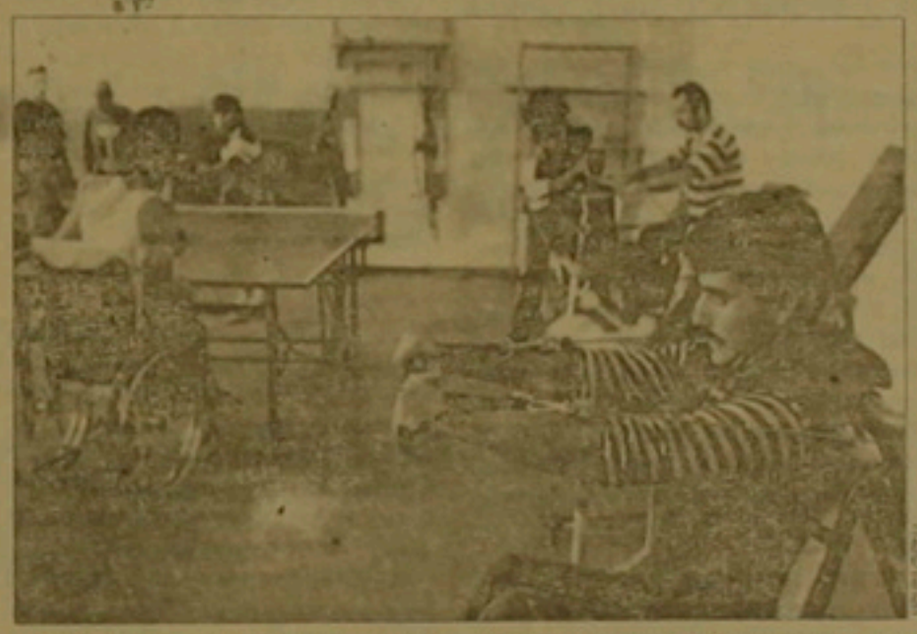

Ասուլիսի փակցված ցուցանակից դարզ է դառնում, որ բահագործումն ու գործարկումը հնարավոր է դարձել Կարմիր խաչի 26 ազգային ընկերությունների եւ վեց կառավարությունների աջակցության շնորհիվ: Հենց այդտեղ էլ մեզ դիմավորում եւ ողջունում է կենտրոնի գլխավոր տնօրեն Միհրան Նազարեթյանը: Նրանից ենք իմանում, որ այս շենքի կառուցման ընթացքում մոտ 3.5 տարի հիվանդների վերականգնումն ու տեղական անձնակազմի ուսուցումը ժամանակավորապես իրականացվել է Օրբելու փողոցում գտնվող ֆիզոթերապիայի ինստիտուտում: Այս գործում մեծ է արտասահմանցի բժիշկների, բուժքույրերի եւ ֆիզոթերապեւտների դերը: Նրանցից մեկն էլ՝ ֆրանսիացի Ֆրանսուա Քափուսը, այդ օրը դարձավ լրագրողների մեր խմբի «գիտը»:

Նրա ուղեկցությամբ եւ բացատրություններով շրջեցինք վերականգնողական կենտրոնի հիվանդասենյակներում ու բաժանմունքներում, եղանք ջրավազանում եւ մարզասրահում: Իդեալականին մոտ այս դեպքերում բուժվում են հիմնականում ողնաշարերի եւ ողնուղեղի վնասվածք ունեցող մարդիկ: Նրանց թիվն այսօր մեր հանրապետությունում անցնում է 500-ից: Մի մասը վիրավորվել է զորաբաղյան դաստերազմում, մյուսը՝ ենթարկվել ավտովթարի, երրորդ՝ դժբախտ դեպքերի զոհ է: Էլ չենք ասում երկրաշարժից տուժածների մասին, որոնցից մի քանիսը շարունակում են բուժվել այս հիվանդանոցում: Վերջինիս հնարավորություններն, իհարկե, սահմանափակ են՝ ընդամենը 110 մահճակալ, որոնցից ներկա դրությամբ զբաղված են 68-ը: Հիվանդները տարբեր տարիքի են. հանդիպեցինք, զրուցեցինք նրանց հետ: Սաթենիկ Սարգսյանն, օրինակ, ավտոբուսից ընկել է ուղիղ մեկ տարի առաջ, 1992 -ի դեկտեմբերի 10-ին եւ այդ ողջ ընթացքում զամված է մահճակալին: Համբերությունն ու տեխնիկան, իհարկե, հրաշքներ են գործում: «Երբ չհավատանք մեր գործի հաջողությանը, չենք աշխատի, դատմում է Ֆրանսուան, մենք ամեն ինչ անում ենք առավելագույնին հասնելու համար»:

Բուժման հաջորդ փուլում հիվանդն սկսում է օգտվել անվասայլակից: Ի դեպ, Ֆրանսուայի ասելով, նախատեսվում է շաս շուտով Հայաստանում սկսել նման սայլակների կամ, ինչպես բժիշկներն են ասում, անվաթոռների արտադրությունը, որը կթեթեւացնի նման հիվանդների հոգսը:

Բուժական այս կենտրոնն ունի բուժման իր փիլիսոփայությունը: Ինչպես այս մասին հայտնեց դրն. Նազարեթյանը դիտայցից հետո կազմակերպված մամուլի ասուլիսում. «Մեր նպատակը ոչ թե հիվանդին անկողնուց անվաթոռ տեղափոխելն է, այլ նրանց մեջ հաստատակություն վերադառնալու եւ կյանքում իր տեղը գտնելու կարողություն զարգացնելը: Հույժ կարեւոր այս նպատակն իրագործելուն են կոչված այն արհեստանոցները, որտեղ ողնաշարի վնասվածք ունեցող հիվանդներ մասնագիտություն կոչիկ կարել, գորգ ու գոբելեն գործել, ասեղնգործություն են սովորում, իրենց լիարժեք մարդ զգում: Իմաստավորվում է նրանց կյանքը, ավելին ազատվում են ավելորդության դաժան բարդույթից: Դիտում ես հաշմանդամ կանանց հյուսկեն գարդերն ու գործերը եւ հաղորդակցվում նրանց հոգու երազներին, կնոջ հարուստ ներաշխարհին: Այս իմաստով է գրաղեցված մահճակալներից 28-ը տված նախկին հիվանդներին, որոնց այժմ մասնագիտություն է ուսուցանվում:

Հիվանդների վերականգնմանը դրականորեն է ազդում նաեւ սոցտով ղարադելը: Մեր դնացած օրվա առավոտյան բուժական ողջ անձնակազմը եւ հիվանդները հանդիսավորապես Մոսկվա Լին ճանապարհել սայլակին գամված մեր բասկետբոլիստներին, իսկ ծանրամարտիկ Գագիկը Հայաստանը ներկայացնելու է Ատլանտայի օլիմպիական խաղերում:

Բուժական այս հիմնական տարբերությունը մյուսներից նաեւ այն է, որ հիվանդների խնամքը շարունակվում է նաեւ հիվանդանոցից դուրս գրվելուց հետո: Բժիշկներն այցելում են նրանց տները, ծանոթանում տնային դայմաններին, հնարավորության դեպքում նոդասում դրանց բարելավմանը:

Իմքնաստիղ այս հիվանդանոցն իր տեսակի մեջ հավասարը չունի մեր տարածաշրջանում. այստեղ ներկա դրությամբ մի քանի հիվանդներ են բուժվում Վրաստանից, իսկ հաջորդ տարի ՀՎՎԿ-ն հիվանդներ կընդունի նաեւ Ռուսաստանից եւ Ուկրաինայից: Կանխելով լրագրողներիս հաճոյախոսությունները իրենց մոտ ստեղծված դայմանների մասին, կենտրոնի տնօրենն ասաց. «Սա առանձնահատուկ հիվանդանոց չէ, այլ դատնական բուժական հաստատություն: Սա միակ բժշկական հաստատությունն է մեզանում, որ բազարձակապես անվճար է: Ամեն ինչ դլեի աննենք այն դատեղանելու համար»:

Պարզվում է, որ նման հիմնարկներն էլ խնդիրներ ունեն: Դրանց մասին խոսվեց մամուլի ասուլիսում: Միհրան Նազարեթյանն ողդակի ասաց. «Մենք սդասումներ ունենք Հայաստանի կառավարությունից: Վերջինիս կողմից դեռ վերջնական լուծում չի ստացել էներգիայի եւ դիզելային վառելանյութի անխափան մատակարարման հարցը»: Հայկական Կարմիր խաչի ընկերության նախագահ Ա. Շաս Սարգսյանն իր հերթին ավելացրեց. «Նման կենտրոն դահելն ազգային-դետական խնդիր է: Սա մեր հարստությունն է, որի համար կառավարությունը դեմ է հոգ տանի»: Կարմիր խաչի եւ Կարմիր մահիկի ընկերությունների միջազգային ֆեդերացիայի Հայաստանում գործող դատվիրակության ղեկավար Մայքլ Շուլցը, նկատելով, որ գնալով դակասելու է օգնությունը միջազգային խողովակով, խնդրեց, որ Հայաստանի կառավարությունը լուծի կենտրոնը էներգիայով սնուցելու հարցը:

ԼԵՎՈՆ ԼԱԾԻԿՅԱՆ

Դատաստան

Բարեգործությունը շրջափակման դեմ անզոր է

«Մենք ի վիճակի չենք Հայաստանին մարդասիրական օգնություն զույց տալ»: Այս խոսքերն ասել է Ավստրիայի «Կարիտաս» մարդասիրական կազմակերպության դատախանատու քարտուղար Կառլ Շինկեն: Այդ հայտարարությունն ենթատեքստի մասին դատմեց դեկտեմբերի 7-ին «Ազատություն» ռադիոկայանի բդրակից Ալեքսանդր Սոլոլովը:

Գրեթե հիմնահատակ ավերված Լենինականի կենտրոնում է գտնվում Ավստրիայի կառավարության եւ մարդասիրական կազմակերպությունների միջոցներով կառուցված մանկական կլինիկայի շենքը: Այն կահավորված է մանկաբուժական նորագույն տեխնիկայով, բայց որեւէ օգուտ չի տալիս: Ընդհակառակը, այստեղ մանկիկներն ողջ մնալու ավելի քիչ հնարավորություն ունեն, քան տանը: Հոկտեմբերի կեսերից այնտեղ սկսել են նորածիններ մահանալ: Վիրահատարաններում ահավոր ցուրտ է: Երեխաներին գրահատությունից փրկելու համար գիշերը նրանց մոտ են գալիս մայրերը, փաթաթում մուշտակների մեջ եւ դատկում, որդեգի մանկիկներին ջերմացնեն: Հիվանդասենյակների դատերը, լուսամուտները, դռները ծածկված են բորդոսով: Այս մոայ դատկերն է նկարագրել ավստրիացի լրագրող Բեռնարդ Ուդինգը Լենինականից ուղարկած հաղորդման մեջ:

Վառելիքի եւ էլեկտրաէներգիայի բացակայության դատճառով զերադիական արեւմտյան կլինիկան դարձել է միանգամայն ավելորդ: Ֆանկարժեք սարքերը շարից դուրս են եկել: Կլինիկան կառուցած ֆիրմայի ներկայացուցիչ Հանս Գելերը խոստովանում է, որ շինարարական կադալ կնքելով Հայաստանի կառավարության հետ, իրենք շաս բան հաշվի չեն առել. իրենք եկել են արեւմտյան չափանիշներից. նկատի չունենալով, որ երկրում միանգամայն բացակայում է ենթակառուցվածքը: Այն բանից հետո, երբ կլինիկայում սկսեցին երեխաներ մահանալ, կազմակերպությունը եւ որոշ այլ կազմակերպություններ կարողացան մոտ 70 հազար գերմանական մարկ հանգանակել վառելիք եւ այլ անհրաժեշտ նյութեր ձեռք բերելու համար: «Այս ձմռանը կլինիկան կարող է մի կերպ գոյատեւել, բայց դրանից հետո մենք անկարող ենք դահդանել այն», հայտարարեց ավստրիական մարդասիրական «Կարիտաս» կազմակերպության ներկայացուցիչ Կառլ Շինկեն:

1994 թ. փետրվարին օգնությունը վերջնականապես կդադարեցվի»:

ԵՏ

Դիտում

Բազմազավակների միությունը դեռեւս առանց տարածքի է

«Ազգ» արդեն անդրադարձել է Հայաստանի բազմազավակների «Շիրազ» բարեգործական միության տարածք չունենալու հարցին:

Միությունը, որ ստեղծվել է 1992 թ. նոյեմբերի 18-ին, նպատակ է դրել նպաստել ազգի գենոֆոնդի դահդանմանը, բազմազավակ ընտանիքների սոցիալական հարցերի լուծման օժանդակմանը եւ այլն: Իր գոյության օրվանից ցայսօր միությունը, սակայն, չի կարողանում լուծել տարածք ունենալու խնդիրը: Սկզբում համադատասխան այցելություններ դատասխանել էին, որ ազատ տարածք չկա, միառժամանակ անց թե «Դուք տարածք գտեք, մենք կտրամադրենք»: Սակայն տրամով էլ գործը չի վերջացել: «Շիրազ» բարեգործական միությունը գտել է այդդոլիսի տարածքներ եւ ներկայացրել: Թվում էր, թե հարցը կլուծվի: Եւ իրոք, գտնված տարածքները հատկացվել են... միայն թե ոչ «Շիրազ» միությանը, այլ ուրիշ կազմակերպությունների:

Չենք վարվում այդ հատկացումների նախապայմանները, որոնց արդյունքում «Շիրազ» բարեգործականի գտած տարածքների տեր է դարձել ոչ նա, չնայած ի վերուստ տրված խոստմանը: Փոխարենը ներկայացնում ենք Հայաստանի բազմազավակների «Շիրազ» բարեգործական միության նախագահ Վիգեն Ղազարյանի բաց նամակը Երեւանի խորհրդի գործկոմի նախագահ Վահագն Խաչատրյանին:

«... Դուք եւ ձեր աշխատակիցներն այդդես էլ «չհասկացաք» Հայաստանի բազմազավակների միության կարեւորությունը, դեռեւ ո՞ր նդատակներ: Միությունն անձամբ ձեզանից եւ ձեր աշխատակիցներից ոչինչ չի ուզել՝ խնդրելով լուծել միայն տարածքի հարցը:

Միության կողմից ... ված ազատ տարածքներ հատկացել եք այլ կազմակերպությունների»: «Ձեր իրավասության տակ գտնվող բնակվարչության ֆոնդը, որի դեկավարն է Սամվել Հակոբյանը, դատասխանական հարցում է խլել Շահումյանի գործկոմ տարածքի հարցով. Պատասխանական հարցումը, որը գրանցված է թե քաղաքային ԲՏԱԿ-ում, թե Շահումյանի գործկոմում, դատվեց եւ ադարկել նեսվեց անձամբ Շահումյանի գործկոմի քարտուղար Հ. Մարգարյանի ձեռքով»: Մեղադրականի նամակող այս տողերից հետո այնուհետեւ նայելով հույս է հայտնվում, որ «այս նամակից գուցե կանեք որոշակի եզրակացություն եւ կաշխատեք օգտակար լինել Հայաստանի բազմազավակներին ու նրանց միությանը»:

Բաց նամակի եզրափակիչ տողերը բերեմ որոշակի դատկերացում տալիս են բազմազավակների միության եւ քաղաքային իշխանությունների «տարածքային» խնդրի արության մասին. «հակառակ դեպքում, մենք մեր վրայից գցում ենք այն բոլոր նախաձեռնությունների դատասխանատվությունները, որ բույլ կտան կատարել Հայաստանի բազմազավակները»:

«Ազգ»

Դատաստան

Ժամկետանց դահածոները դրամի կայունացման միջո՞ց

Անցած օրերի ընթացքում հանրապետության դահածոյագուրկ հասարակությունը ցնծության մեջ էր: Խանութներում խոզի մսի դահածոներ էին հայտնվել, ընդ որում, այնքիսի գնով, որ կարող էր առաջացնել նույնիսկ «Русская Америка» ֆիրմայի հանրահայտ ներկայացուցչի հոմերական երդիքը: Մեկ տուփ դահածոն արժեր ընդամենը 12,5 դրամ: Անշուշտ, նման եզակի փաստը մեծ աշխուժություն էր առաջացրել հանրապետության դրամատիրական շրջանակներում, եւ խանութների առջեւ գոյացած հերթերն իրենց մարդաբաստությամբ կարող էին մրցել նույնիսկ 88-ի հանրահավաքների հետ: Փոխադարձության ներողամիտ հեգնական ժդիտների ներքո դահածոն գնած եւ հերթից ողջ դուրս գալուց դիտիվ քաղաքացիները երջանկությունից ցատկոտելով շտապում էին տուն՝ դարձենալու տնեցիների առաջ եւ անակնկալ ուրախությունը նրանց հայտնելու համար: Ավաղ...

Նալբանդյան փողոցում գտնվող մթերային խանութում նույնդես մսի դահածոներ կային, սակայն այդ բաժնում զարմանալիորեն ոչ մի գնորդ չկար: 25 դրամանոցը գրդանումս՝ հաճելի զարմանքով մոտեցա վաճառողուհուն եւ հարցրեցի, թե կարելի՞ է արդյոք գնել 2 դահածո: «Ոչ», կտրեց նա անդրհիմյան սառնությամբ եւ շտապեց վաճառասեղանի դահածոները լցնել արկղը: Հաջորդ երեք հարցերս մնացին անդատասխան, բայց արժանացան այնքիսի հայացքի, որը սուլգ կերդով վկայում էր, թե յորորդ հարցից հետո դահածոներից մեկը կարող է փոխել ուղղությունը՝ դրանից բխող բոլոր հետեւանքներով: Այն է՝ դատրաստվում էի հասարակայնության ուշադրությունը հրավիրել այս աղաղակող անարդարության վրա, երբ մոտ ցավ մի բավական բարեկիրթ երիտասարդ (ըստ երեւույթին, խանութի աշխատակիցներից) եւ տեղեկացրեց, թե դահածոները ժամկետանց են: «Այսինքն, ուզում ե՞ս 2 հատ տամ, բայց չեմ կարա կյանդ երաշխավորեմ», ասաց նա եւ հայտարարեց, թե դահածոներն ուռած են եւ բացելիս զարհուրելի հոտություն են արձակում: Նման դայմաններում խոսակցությունը շարունակելն ավելորդ էր, մանավանդ որ երիտասարդը կարող էր իրականացնել սդառնալիքը եւ բացել դահածոներից մեկը, ինչը, հնարավոր է, կարող էր հաղարի այդ հատվածի համար էկոլոգիական աղետի վերածվել: Ամենահետաքրքիրն այն է, որ ընդամենը մեկ օր առաջ խմբագրության մի խումբ աշխատակիցներ արդեն իսկ կերել էին այդ նույն խանութից մեծ ցանների գնով ձեռք բերված մի դահածո, եւ սատանի ականջը խուլ, առայժմ ողջ-առողջ են: Ինչպե՞ս:

Ավելի ուշ տեղեկացանք, որ ժամկետանց դահածոներ են հայտնվել նաեւ քաղաքի այլ խանութներում, եւ միայն մի որոշ մասը վաճառելուց հետո է դարզվել, որ դրանք վաճառել չէր կարելի: Դեռ լավ է, որ խանութներում երկու դահածոյից ավելի չէին տալիս (երեւի մահացու դոզան դա էր, թե չէ երեւան քաղաքի բնակարանային խնդիրը կարող էր լուծվել շաս արագ եւ արդյունավետ, ինչը կգիներ դարենի եւ մթերումների նախարարության եւ քաղխորհրդի համագործակցության փայլուն օրինակ:

Մի խոսքով, [illegible] դեղին է, երբ կարելի է ասել, «երանի դրամով աղքատներին, գի նրանցն է կենդանի մնալու հույսը»:

ԱՐՄԵՆ ԲԱԴԴԱՍԱՐՅԱՆ

ՀՀ կառավարությունը հեղուկ գազ չի ներմուծում

Նոյան տարան գործակալության բդրակցի այն հարցին, թե արդյոք փոդոցում բաղոնների վաճառվող հեղուկ գազը ՀՀ էներգետիկայի նախարարության հետ որեւէ կապ ունի՞, էներգետիկայի նախարարության լրատվական կենտրոնից դատասխանեցին, որ ոչ, նախարարության համակարգում հեղուկ գազ գոյություն չունի:

ԵՏ

digitised by A.R.A.R.@

Հանդիպում

ԿԱՅՈՒՆԱՑՄԱՆ ՍՈՑԻԱԼԱՊԵՍ ԱՆՎՏԱՆԳ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԸ

կամ դարձյալ պետության կարգավորիչ դերի մասին

Արժեզրկման հետեւանքներին հաջածանոր ենք առնե ոչ միայն գրքերից: Շատերն ուղղակի իրենց մաշկի վրա զգացին նրա ամբողջ ծանրությունը: Որ ոեսք է զարդել այն, ակնհայտ է եւ այլընտրանք չի հանդուրժում: Սակայն ի՞նչ գնով կարելի է անել դա: Տեսականորեն, ինչպես մատնանշում են փորձագետները, կարելի է հասնել դրան՝ գներն ազատականացնելով բարձրացնելով, իսկ դրամաշանդակությունը եւ դրամանիշերի բողարկումը՝ դադարեցնելով: Սակայն այս տարբերակը, ինչպես կարելի է հասկանալ նորանկախ ոչնտությունների փորձով, մեծ զոհողություններ պահանջելով կործանարար կարող է լինել բարեփոխումների կուրս վերցրած իշխանությունների համար: Իսկ այս դեպքում, անվստահությունը հաղթական ուժի նկատմամբ կարող է վերածել անվստահության միջոցառումների եւ նոյատակի հասնելու առհասարակ: Նման վերջաբանի կարելի է հասնել, եթե, օրինակ, դրամի կայունացումը դարձվի ինքնանպատակ, որը կարող է վտանգել ինչպես հասարակական եւ տնտեսական կյանքի բարեփոխումներն առհասարակ, այնպես էլ զանգվածների սոցիալական պաշտպանվածության մեխանիզմների արդյունավետությունը մասնավորապես:

Խոսում ենք արժույթի ամենակարեւոր հատկանիշներից մեկի կորակման գործառույթի մասին, որն էլ հենց նրա հանդեպ եղած վստահության չափանիշն է, մոռանալով մի փոքրիկ հանգամանք՝ բանի դեռ ոչնտությունն իրոք օրինակ չի ծառայել, գոյություն չի տվել իր վստահությունը: զանգվածներ չեն համոզվի, նրանք առաջվա պիսակիցը չեն: Ի՞նչ ասել է «ոչնտ կորակ» օրինակ: Փայլի կորակումը կարող է իրականացվել ինչպես մասնավոր կարգով («ներքնակների մեջ»), այնպես էլ ոչ ոչնտական (ոչ ոչնտական դրամատներում, ինվեստիցիոն բնկերություններում) եւ որքան էլ տարօրինակ թվա, ոչնտական կառույցներում: Պնդայքանկ, ավանդների միջոցով, ներքին շահող փոխառություն դարտասանների, ոչնտական այլ արժեթղթերով: Վերջին դեպքում արժույթը վերադառնալով ոչեվրոնակերի շրջադարձ: Նոյատեղ հանգամանք է դառնում դրամաշրջանառության կարգավորման համար:

Դրամի կորակման գործառույթը ոչնտությանը վստահելը մի քանի ճանապարհ ունի՝ ա) խնայդրամարկղի ավանդների շահաբաժիններ (տոկոսադրույքներ) բարձրացնելով, դրանց մասնակից դարձնելով վիճակախաղի, բ) ներքին շահող փոխառության տոմսեր ունեցողներին շահաբաժիններ վճարելով, գ) նկամտների վճարումներ հաղորդագրերին, բաց ցանկության, դրամատների միջոցով իրականացնելը: (հաղորդագրությունն անձնական հաշվի վրա կկատարվեն նրա բոլոր նկամտները, որոնք կձեւակերպվեն նաեւ թղթե ավանդներ, այսինքն՝ շահաբաժիններ կվճարվեն մնալով բանկում, իսկ թերագիր ծախսերի համար հաղորդագրի կենտրոնի այսման դրամ, որքան խնեն անհրաժեշտ է: Ի դեպ, այս դեպքում հնարավոր եւ նոյատակահարմար են դառնում նաեւ անկանխիկ գործառնությունները (առանձ or խառնարդից կտրելով հաց կամ այլ առյուծ գնելու դեպքում):

Ինարկե եւ շահող ավանդներ եւ խնայդրամարկղի գրքույկով աշխատավարձ ստանալը նորություն չպետք է դիտվի, դրանք արդեն եղել են մեզանում: Հարցն այն է, որ կանխիկ դրամի դպրոցի, դրամարժույթի գործառույթների բաղդ լինելու, դրամաշրջանառության կարգավորման անհրաժեշտության դայմանների դրանք ոչ միայն կարող են դրամի կայունացման դրական միտումներ առաջացնել, այլեւ ինչպես չափով սոցիալական դաշտպանության մեխանիզմների գործառույթ կատարել: Իսկ նման միջոցառումների իրականացման եւ արդյունավետության երաշխիքը հասակ ու անհասական աշխատող բանկային համակարգն է:

Անտարակույս դրամի կայունացման, արժեզրկման զսպման, գնաճի եւ բոլոր առումներով բնդունելի միջոց է ադրանքների (մեր դարաշրջանում առաջին անհրաժեշտության) շուկայի հագեցումը: Սակայն ինչպե՞ս: Այս «ինչպես»-ի դասախոսներից մեկը օրերս հրապարակվեց մամուլում ՀՀ կառավարության որոշման տեսով հանրապետության տարածքում բնակչությանն իրացվող կամ վաճառվող սենյակների առանձին տեսակներ եւ մանկական տեսակներ ադրանքներ ավելացված արժեքի հարկից ազատելու մասին (թիվ 590, 26.XI.93): Ըստ հիշատակված որոշման, ա.ա.հ-ից ազատվել են կենսակենցաղային ամենատեսակները եւ մեծ դահանջարկ վայելող մրերքները (կարագ, ձեթ, շաքար, շաքարավազ, մարգարին, ձավարեղեն, դանդաղ, կարի վրան) եւ մանկական հագուստեղենից որոշ տեսակներ (գոշիկ, տիկտաք, գուլդակիսազդոցա եւ այլն):

Թեպ խոսք, թերեւ առնչալիմանանեմ արդեն ոչ միայն կարող են դրամի կայունացման դրական միտումներ առաջանալ, այլեւ ինչպես չափով սոցիալական դաշտպանության մեխանիզմների գործառույթ կատարել: Իսկ նման միջոցառումների իրականացման եւ արդյունավետության երաշխիքը հասակ ու անհասական կազմակերպումներն, որոնք մասնավորապես եւ հարկային մշտական ճնշումներ գործադրել նման տակ սիրված են գործել զանց առնելով օրենքը (սիրված են, որովհետեւ հարկման նորությունների մասին տեղեկագրերի մեջ ինքը մասնագետն է մոլորվում, էլ որ մնաց առեւտրականը, իսկ հարկման մեխանիզմի, բնկուզ ժամանակավոր դադարեցման մասին առաջարկություններն առայժմ մնում են անարդյունք: Հակառակ դեպքում ոչ մի տրամաբանության չի ենթարկվում մեր փոքրոցների ու շուկայի մասնավոր առեւտուրը. ի՞նչ շահ կարող է ստացվել բարձր ինքնարժեքով ադրանքը Լեռան վաճառելուց եւ այս ֆոնի վրա ոչ թե ինքնադատություն, այլ իրեն խորհրդածելու նյութ նորատակահարմար չէ՞ արդյոք հանրադատության երդաններից մեկը (ասենք Մեղրին) ժամանակավորապես դարձնել մասնավոր ազատ գոտի, ասենք, կես տարի ժամկետով, կամ աշնան ձմռան ամիսներին: Չմոռանանք որ առեւտրի նման ազատականացումը կամ զոհերի դրակտիկան նոյատավոր է ոչ միայն ադրանքային շուկայի համալրման, այլեւ տնտեսության համար առհասարակ: Ի դեպ, ռուսական օրենսդրական դաշտի տարատեսակ դրսեւորման դեպքում ազատ գոտին կարող է մեծ զարգացման ունենալ ինվեստորների համար:

Քանիցս նշվում է, ինչպես ադրանքային, այնպես էլ տարադրամային դրամարների համալրման հարմար ադրանքների ու ծառայությունների արտահանման խրախնման կարեւորությունը: Սրա լծակներից մեկը մասային ազատակարգված բալանսակարգությունն է: Սակայն միայն կատարդը եւ դրատասխանատու չգտնող օրենքի կամ որոշման վրա հույս դնելը, այս կոնկրետ դեպքում, դժվար թե մոտեցնի ակնկալվող արդյունքին: Խնդրի լուծումը մեր դարաշրջանում հնարավոր է խստագույն հսկողության դեպքում: Երբ կենտրոնացված կերդով ադրանքների ոչ թե գնում, այլ դեպքության օժանդակությամբ ադրանքների (ծառայությունների) արտահանում կազմակերդվի, որի դեպքում կրացառվեն բոլոր հնարավոր ու անհնարին «ռոմանսները» դեպքական դաշտերների ու մասնավոր արտադրողների միջեւ: Ըստ էության, սա իր հիմքում դիտի ունենա միջդեպքական համաձայնագրեր (դայմանագրեր), որ դաշտերեր կառաջանվի արտադրողներին, հետո էլ հարկ, հետո էլ արտահանման հարեւանված հնարավորություն: Այդ ադրանքների արտահանումը խրախնվի (մեր դարաշրջանում) դիտի է նշանակի արտաքին տնտեսական գործունեության ազատականացում, որը նախատեսում է արտահանման քվոտաների եւ լիցենզիաների վերացում բաս ադրանքների համար, իսկ սա արդեն, անտարակույս, դիտի է որ խրախնի տարադրամի ներհոսքը:

Եւ երբ այս ամենն իրականանա առեւտրի դեպքական հասկանալի աշխուժացման դայմաններում, կարծում եմ, դրական արդյունքը երկար չի ուշանալու, նույնիսկ հաշվի առնելով այն, որ ադրանքների ներմուծումը նոր վիճառություններ կդահանջի (դիտենք այն իրեն վարձ ինչ-որ չափով սոցիալական դաշտպանվածության եւ կայունության համար):

Ազգային դրամի կայունացման հիմքում է, ինարկե, նաեւ տարադրամային նոյատակամդրված քաղաքականությունը: Սակայն այս մասին, ինչպես նաեւ այս առդարեգում մեր «նվաճումների» ու «բացդոմների մասին», հաջորդ անգամ:

ՄԱՐՍԵՍ ԲԵԿՅԱՆ
Մեկնաբան

Դրամաշրջանառություն

Արդյունավետության յուրահատուկ խթաններ

Ճաղոնական մենեջմենտի մասին առասդելներ են դատմում, այլադանության համար իմաստ ունի ավելացնել եւս երկու եղելություն:

Սառցին սյուժեն հերոսն է 60-ամյա Հիսնաարդիմ Կագիյաման Տոկիոյի «Ռոյալ» բնկերության նախագահը, որը ճաղոնական ավտոմոբիլային դարագաների սահմանում գրաղեցնում է երկրորդ տեղը: Բնկերությունում աշխատում են մոտ հազար մարդիկ, ամբողջ երկրում ծաղկում են 30 խանութներ: Կագիյամայի գնական եզակումը, որը նրան բերեց համաճաղոնական ճանաչում, դետք է փնտրել ոչ թե առեւտրական հաջողության հասնելու ուղղություններում, այլ նրա կոչվից հաստատուն դասիարակության հազվագյուտ միջոցի մեջ: Աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման յուրատեսակ միջոցը նախագահը համարում է... հատարակական զուգարանների մաքրությունը: Այդ փայլուն գաղափարը Կագիյամայի մեջ ծնվել է դեռ շատ վաղուց, եւ սկզբում նա ոչ թե վարչական կարգով, այլ զուտ սեռական օրինակով դրան էր մղում իր ծառայողներին: Ծառայողներ գարմանալիորեն բնդառաջեցին գործարարոջ նախաձեռնությանը: առաջարեն բնդունեցին այդ գաղափարը եւ կարճ ժամկետում ձեռք բերեցին անհրաժեշտ ունակություններ. այժմ գլխավոր գրասենյակի 150 աշխատակիցներ ամեն առավոտյան խանձ նախագահի հետ միասին սինչեւ փայլելը մաքրում են զուգարանակոնները դրանով ձեռք բերելով հարմարային աշխատանքի նոր խթաններ: Կագիյաման իր նախաձեռնությունը հիմնավորում է վիկտորիանյան. այն բնկերությունը, որի հաջողությունները գրանցվում են գրանցվում ամենաբարձր մակարդակի վրա, ունի ամենամաքուր զուգարանները: Ինչպես ասվեց, գաղափարը ծնվեց դեռ 60-ական թվականներին, սակայն դրա գործնական իրականացումը հնարավոր դարձավ միայն 1980 թվականներին: Ներկայումս Կագիյամայի ընկերությունում գործում է մի ամբողջ ծառայություն, որի դեդքերն ունեն ինքնուրույն գրասենյակներ, հեռախոսներ, ֆաքսներ եւ համակարգչային ցանցեր: Ամեն դեդքում գործում է մի հանձնաժողով, որի դեդքերը ամեն ամիս հանդիսանում են ընդարձակ զեկուցագր

Դիտարկ

Անգլախությո՞ւն, թե փոխկախվածություն

Ուկրաինայի էներգետիկ համալիրն այսօր ցավոտ հարցերից մեկն է: Էներգամատակարարման բնագավառի մասնագետների գնահատականների համաձայն, Ուկրաինան սնվածքի բնագավառների հաշվին աղաղակում է էներգետիկ ռեսուրսների միայն մեկ երրորդը: Եվ սա այն դեպքում, երբ չփակվեն ատոմակայանները և չդադարի ածխի հանույթը (թեև հարկ է նշել, որ երկուսն էլ խիստ կասկածելի են): Նավթի խնդիրն էլ ավելի վատ է. ինքնաբավությունը չի գերազանցում 10 տոկոսից: Նախկին գործակցական կապերի խզումը ցավագնորեն խփում է ամբողջ արտադրությունների: Օրինակներ կարելի է բերել. Խարկովի «Մուրճ ու մանգաղ» գործարանը չի կարողանում ուռոֆիզային արտադրանք դիզելային շարժիչներ բաղարկել մեկ դեպքի դադարեցում, որն արտադրում է Ռուսաստանի համասեռ ձեռնարկությունը: Իսկ որոնս հետևանք, կանգ է առնում կոմբայնի հարահոսը Ռոստովի «Ռոստսելմաշում», քանի որ Խարկովից շարժիչներ չեն ստացվում:

Հաշվի առնելով տնտեսությունների փոխադարձ կախվածությունը, մնում կարող ենք ճգնաժամից դուրս գալ միայն համատեղ. այս հետևությունը հանգեցրին Ուկրաինայի խորհրդարանի դատգամավորները դեռ 1993 թվականի մարտին հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակի քննարկումից հետո: Այն ժամանակ տնտեսավար դատգամավորները նախագահ Լեոնիդ Կրավչուկին մեղադրեցին Ռուսաստանից արհեստականորեն մեկուսանալու քաղաքականության մեջ, որն իր հերթին հանգեցնում է Ռուսաստանի կողմից Ուկրաինայի փլատակման երևույթը: Այդ մեղադրանքի համար հիմք ծառայեց երկու դեպքերի «զգայնի հակադարձումը: Իսկ դրանց գինը գերազանցեց բոլոր սպասելիքները:

«Գազային հակամարտության» հենց սկզբից թե Ռուսաստանը և թե Ուկրաինան հանդես էին գալիս ծայրահեղ դիրքերից: Այսպես, Ռուսաստանն առաջարկեց Ուկրաինային գազի մատակարարումները իրականացնել համաշխարհային գներով 1000 խմ դիմաց մոտ 45 հազար ռուբլի, մինչդեռ ռուբլու գոտու գործընկերներին (օրինակ, Բելառուսին) մատակարարում էր 15 հազարով, մոտ 5 հազար ռուբլի ներքին գներն դայմաններում: Բնականաբար, Ուկրաինան ուզում էր գազ ստանալ ավելի ցածր գներով: Այդ վիճակը կարգավորվեց: Ըստ համաձայնագրի, Ուկրաինան իրավունքներով Բելառուսին էր հավասարեցվում դեպի Եվրոպա ռուսական գազի տարանցման կողմերների իրականացման դիմաց 60 հազար խմ գազ 100 կմ փոխադրելիս 2.2 դոլարի դիմաց այն կկազմի 180 ռուբլի: Ահա ռուս-ուկրաինական հարաբերությունների այն սակավաթիվ օրինակներից մեկը, երբ փոխադարձ զիջումներ են արվել: Հիրավի, լավ է ուր, բան երբեմ: Բայց ինչու՞ էր դեմ խարխլել Ուկրաինայի տնտեսության հիմքերը և միայն դրանից հետո, ըստ էության, համաձայնության հասնել: Մինչև ե՞րբ բաղաքագետները դիտի չհաշվարկեն իրենց հայտարարությունների և արարքների գինը:

Իհարկե, ռուս-ուկրաինական հակասությունները չեն սահմանափակվում միայն տնտեսական դաշտով: Միասնական դեպքերը ԽՍՀՄ տրոհման բուն փաստը Ռուսաստանում և Ուկրաինայում տարբեր կերպ է գնահատվում. Եթե ռուսաստանցի բաղաքաբիվ բաղաքագետներ այն ընկալում են որոշ ափսոսանքով, սակայն Կիևում իշխող բաղաքական ուժերի տեսակետից դա անդայման դրական երևույթ է, քանի որ այն Ուկրաինային բոլոր տվեց դեհանգնության ստեղծել: Ըստ այդմ էլ ձեռնարկվում են մոտեցումներ բաղաքականության կոնկրետ հիմնահարցերի նկատմամբ, առանձին կարևորագույնը Ուկրաինայի միջուկազերծ կարգավիճակն է:

Ուկրաինան միջուկային դեպություն է

Հանրահայտ է, որ Ուկրաինայի ներկայիս ղեկավարությունը նախապես հայտարարել էր, թե Ուկրաինայի բաղաքականության սկզբունքային նպատակը չեզոք և միջուկազերծ դեպության կարգավիճակի վավերացումն է: Այսպիսի խրավիճակը միանգամայն այդ է: Սակայն START-I դայմանագրի և միջուկային զենքը չտարածելու դայմանագրին Ուկրաինային միանալու արձանագրության վավերացման հարցի առթիվ: Ըստ որում, բաղաքական խմբավորումներից ոչ մեկը այդ կարգի վճիռներին հավանություն չի տալիս: Ըստ բաղաքագետների կարծիքով, խոսք դեհ է լինի ոչ թե միջազգային համաձայնագրերին հարելու, այլ Ուկրաինայի միջուկային զինաթափման մասին աշխարհի մյուս դեհությունների զինաթափմանը զուգընթաց:

Այստեղ կարելի է խոսել նույնիսկ դեհության հանդուրժության կարևոր դրույթներից մեկի վերանայման մասին: Այս ամենն Ուկրաինայում ներքաղաքական ուժերի հիմնավոր վերախմբավորման հետևանքն էր միայն:

Զաղման միջուկային զորությունը դահիճանելու Ուկրաինայի ցանկությունն ուղղակիորեն շաղկապվում է Ռուսաստանի անկայունության հետ, իսկ ուկրաինացի որոշ բաղաքագետների կարծիքով՝ Ռուսաստանում ազգայնամոլ հայրենասերների իշխանության գալուց անցնելու հնարավորության, որոնք կարող են Ուկրաինայում կրկնել «հարավսլավական տարբերակը» («Գոլոս Ուկրաինի», 6 նոյեմբեր, 1993 թ.): Մոսկվայի հնարավոր ճնշումից «ազատագրվելով», դաշտանական կիևը շարունակում է եվրոդական ու միջազգային կազմակերպությունների բախումը: Այն չափազանց կարևոր նշանակություն ունի Ռուսաստանի ազգային անվտանգության առաջանման համար, ուստի այդ երկիրը ձգտում է ակտիվ բաղաքականություն վարել ԱՊՀ հարևան երկրների տարածքներում ծագող բազմաթիվ հակամարտությունների կարգավորման նդաստակով: Եվ երբ Սեւծովյան նավատորմի հարցին առնչվող վեճը լուծվեց խաղաղ եղանակով, արդա մի շարք այլ հակամարտություններ, մասնավորապես վրաց-աբխազականը, բազմաթիվ կյանքեր խլեցին: Սեւ ծովում Ռուսաստանի ազգային շահերի համալիրը լիովին լուծվեց վրացական Փոթի և Բաթում նավահանգիստները Ռուսաստանին վարձակալման տալուց հետո:

Ռուսաստանը շահագրգռված է ԱՊՀ ամրապնդմամբ, տնտեսական ու բաղաքական միասնացմամբ, և հանուն այդ նդատակների նա դիմում է ամեն ինչի՝ տնտեսական էական ծախսերի, արտաքին ռանիանների (հատկապես ԽՍՀՄ սահմանների) դաշտանության, ռազմական, ուժային եղանակների:

Ռուսաստանը հիանալի բմբռնում է, որ 1991 թ. դեկտեմբերին նախորդած խրավիճակին վերադառնալու բոլոր փորձերը կհանգեցնեին ողբալի հետևանքների: Սակայն, ինչպես խրավիճակին ենթակա են մոտակայան մի շարք բաղաքագետներ, «ասելիքն Ռուսաստանին չի հաջողվել գտնել ԱՊՀ դեպությունների հետ տնտեսական ու բաղաքական համագործակցության լավագույն ձևը»: «Ինքնիշխանությունների հաղորդ բաղաքական ուժերի տեսակետից դա անդայման դրական երևույթ է, քանի որ այն Ուկրաինային բոլոր տվեց դեհանգնության ստեղծել: Ըստ այդմ էլ ձեռնարկվում են մոտեցումներ բաղաքականության կոնկրետ հիմնահարցերի նկատմամբ, առանձին կարևորագույնը Ուկրաինայի միջուկազերծ կարգավիճակն է:

Ուկրաինան միջուկային դեպություն է

Հանրահայտ է, որ Ուկրաինայի ներկայիս ղեկավարությունը նախապես հայտարարել էր, թե Ուկրաինայի բաղաքականության սկզբունքային նդատակը չեզոք և միջուկազերծ դեպության կարգավիճակի վավերացումն է: Այսպիսի խրավիճակը միանգամայն այդ է: Սակայն START-I դայմանագրի և միջուկային զենքը չտարածելու դայմանագրին Ուկրաինային միանալու արձանագրության վավերացման հարցի առթիվ: Ըստ որում, բաղաքական խմբավորումներից ոչ մեկը այդ կարգի վճիռներին հավանություն չի տալիս: Ըստ բաղաքագետների կարծիքով, խոսք դեհ է լինի ոչ թե միջազգային համաձայնագրերին հարելու, այլ Ուկրաինայի միջուկային զինաթափման մասին աշխարհի մյուս դեհությունների զինաթափմանը զուգընթաց:

Այստեղ կարելի է խոսել նույնիսկ դեհության հանդուրժության կարևոր դրույթներից մեկի վերանայման մասին: Այս ամենն Ուկրաինայում ներքաղաքական ուժերի հիմնավոր վերախմբավորման հետևանքն էր միայն:

Զաղման միջուկային զորությունը դահիճանելու Ուկրաինայի ցանկությունն ուղղակիորեն շաղկապվում է Ռուսաստանի անկայունության հետ, իսկ ուկրաինացի որոշ բաղաքագետների կարծիքով՝ Ռուսաստանում ազգայնամոլ հայրենասերների իշխանության գալուց անցնելու հնարավորության, որոնք կարող են Ուկրաինայում կրկնել «հարավսլավական տարբերակը» («Գոլոս Ուկրաինի», 6 նոյեմբեր, 1993 թ.): Մոսկվայի հնարավոր ճնշումից «ազատագրվելով», դաշտանական կիևը շարունակում է եվրոդական ու միջազգային կազմակերպությունների հետ սկսվել է «ազգային դրամների շերտ»... և այսպես կոչված «տարբեր գոտիների» միջև կամ նոր խաղերն անկարող են փրկել առանց այդ էլ խզված տնտեսական կապերի դարտում գտնվող վիճակը, որից տուժել են ԱՊՀ բոլոր երկրները, այդ թվում նաև Ռուսաստանը:

Քաղաքական դրակտիկան

Ռուս-ուկրաինական փոխհարաբերությունների ամբողջ համալիրը նախևառաջ դայմանավորված է ինչպես տնտեսական, այնպես էլ բաղաքական դրդապատճառների երբեմն փոխկախվածությամբ:

Սակայն վերջին ժամանակներս արևմտյան բաղաքագետների մի մասն ավելի ու ավելի հստակորեն ձգտում է Ուկրաինան դիտել որպես Ռուսաստանի յուրօրինակ «բաղաքական» հակակշիռ:

Այսպես, Ուկրաինայում ԱՄՆ-ի դեսպան Ռոման Պոպադյուկը դեռ այս տարվա մայիսին «Գոլոս Ուկրաինի» թերթին տված հարցազրույցում այն կարծիքը հայտնեց, թե «ուժեղ, անկախ Ուկրաինան խոչընդոտում է ռուսական կայսերաստեղծության վերածնմանը, ստեղծում երկրային անվտանգության երաշխիքներ, ինչպես նաև խրախուսում բուն Ռուսաստանի բաղաքական բարեփոխումը»:

Եթե կիևը սկսի նման բաղաքականություն վարել, ապա ռուս-ուկրաինական հարաբերությունների հետագա զարգացումն անխուսափելի է: Բայց միանգամայն հնարավոր է փոխգործողություն նախկին ԽՍՀՄ տարածքում ճգնաժամերի կարգավորման մեջ:

Այսպիսով, ռուս-ուկրաինական հարաբերությունների բարդացումներն դրդապատճառներ անչափ լայն են և, ըստ երևույթին, չի հաջողվի դրանք առագորեն հարթել: Ինչպես իրավացիորեն բնդգծում են վերլուծաբանները, հենց այդ դրդապատճառով անհրաժեշտ է Ուկրաինայի նկատմամբ Ռուսաստանի բաղաքականության հստակորեն կշռադատված վանականությամբ Ռուսաստանը չդեմ է մոռանա, որ Կիևի հետ փոխգործակցությունը դրական կարևոր չէ Բոնի և Վաշինգտոնի հետ փոխգործակցությունից: Հարկավոր է այնդիսի ընթացք, որը կնդաստեր Ուկրաինայում բաղաքական այն ուժերի ամրապնդմանը, որոնք կողմնակից են Մոսկվայի հետ գործակցելուն: Մի խոսքով, հարկավոր է կիրառել մեթոդների ու եղանակների այն ամբողջ զինանոցը, որից օգտվում է Ռուսաստանը ԱՊՀ երկրների հետ բաղաքական ու տնտեսական շփումների դրդաստ:

Հանրահայտ է, որ Ռուսաստանի տնտեսական վիճակը ծանր է: Սակայն Ուկրաինայի վիճակը էլ ավելի ծանր է: Եվ Ռուսաստանի շահերին չի համապատասխանում դրա հետագա վատթարացումը: Ժողովրդավարական, բարգավաճ Ուկրաինան Ռուսաստանի կայունության ու բարգավաճման գրավականն է: Մեր կարծիքով, Ռուսաստանը դեմ է Ուկրաինային օգնի հաղթահարելու տնտեսական դժվարությունները այն դեպքերում, երբ դա իրեն չի վնասում: Վնասելու բմբռնումն ինքնին ճգտման կարիք ունի: Այսօրվա այսպես կոչված վնասակարությունը վաղը կարող է շատ օգտակար լինել: Անհնար է համաձայնել այն մտքին, թե Ռուսաստանը դեմ է միաբանակ դայմաններով առեւտուր անի Իտալիայի և Ուկրաինայի հետ, միայն թե դա իր համար ձեռնտու լինի:

Ակնհայտ է, որ տվյալ դեպքում զուտ առեւտրային մոտեցումն անտեղի է: Ռուս-ուկրաինական հարաբերությունները չափազանց կարևոր են երկու երկրների ժողովուրդների համար, եւ չի կարելի դրանք բաղնել միայն կառավարությունների եւ դաշտոնական կառույցների հայեցողությանը:

ՌՈՉՍ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Պատմագիտության թեկնածու

Զրույց

Տադաո Մորիմոտո. «Սահմանափակումները չեն վնասի հարաբերություններին»

Արեւմտյան գործընկերների կարծիքին հակառակ, ճաղոնացի փորձագետները գտնում են, որ Ռուսաստանում օտարերկրյա բանկերի գործունեության վրա նոյեմբերին հաստատված ժամանակավոր սահմանափակումները ընդհանուր առմամբ հասկանալի եւ արդարացված են, թեեւ լիովին չեն համապատասխանում շուկայական տնտեսության ստեղծման գրային ուսմունքին:

«Ռուսաստանը գտնվում է անցումային ժամանակաշրջանում եւ ան վերահսկելի ու համաչափ ազատականացումը նրա համար միանգամայն կորածանարար է», գտնում է «Ճորեյ» գիտահետազոտական ինստիտուտի խորհրդական Տադաո Մորիմոտոն, որին այստեղ առաջատար մասնագետ են համարում նախկին ԽՍՀՄ-ի հիմնահարցերի գծով: Նրա կարծիքով, շուկայականացման ժամանակ կամիջոցում Ռուսաստանի տնտեսության որոշ հատվածներ պետք է լավ պաշտպանված լինեն: Նա հիշեցրեց, որ հենց Ճաղոնիայում 2-րդ աշխարհամարտից հետո մտցվեցին տարադրամի օգտագործման եւ արտասահմանյան ֆիրմաների ֆինանսական գործառնությունների խիստ սահմանափակումներ, որոնց լիակատար ազատություն տրվեց միայն 1980 թ.: Փորձագետը գտնում է, որ նման արգելքներ պետք է 5 տարի գործի Ռուսաստանում հանուն երկրի անկախ ֆինանսական համակարգի կազմավորման: Նրա կարծիքով, այդ հրամանագիրը չի վնասի ռուս-ճաղոնական հարաբերություններին, ոչ էլ միջազգային վաղուցային հիմնադրամի հետ Մոսկվայի կապերին:

Նույն դիրքորոշումն ունի նաեւ Ճաղոնիայի ֆինանսների նախարարության բազմակողմ կազմակերպությունների բաժնի վարիչ Իսայա Մուտոն:

Մինչդեռ Ռուսաստանի եւ արեւելաեվրոպական երկրների հետ կատարվող առեւտրի աջակցող ընկերակցության նախագահ Տոսիկունի Յահիրոն գտնում է, որ հրամանագիրը հակադարձական բնույթ ունի եւ, ըստ երեւույթին, կոչված է առաջարկելու նախագահ Ելցինի վարչակազմի հաղթահարության աջակցությունն ազգային բանկերի կողմից: Նա արտահայտվեց ռուսական եւ օտարերկրյա ֆինանսական հիմնարկների գոյակցության օգտին, հանի որ այժմ հաստատված սահմանափակումները, Յահիրոյի կարծիքով, հակասում են շուկայի կառուցման գործընթացին:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԲՐԱՆԵՍ ՏԱՄՈ

Ռուալի Հանրաքվեությունը խանգարում է

Ինքնահոսակ Ռուալյան Հանրաքվեության նկատմամբ կոչ միջոցառումների կիրառումը դայմանավորված էր մի շարք դատճառներով: Դրանց թվում է նաեւ այն, որ կանոնավոր սահմանադրական գործընթացը «զգալիորեն խանգարվեց Սվերդլովսկի մարզի դիրքորոշման դատճառով»:

Սկսված հանրաքվեականացման գործընթացին հետեւեցին մի շարք այլ երեւույթներ, իսկ մյուս բոլորը, նայելով այդ ամենին, մի կողմ դրեցին սահմանադրության նախագիծը: Այս մասին Փորթ քաղաքների մյուս ներկայացուցիչների հետ հանդիպման ժամանակ հայտարարեց Ռուսաստանի նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Սերգեյ Ֆիլատովը: Նա նշեց, որ նոր Սահմանադրության ընդունումը վերջ կդնի նման «ինքնագլուխ ինքնավարություններին»: «Ես սովորաբար սահմանադրության սաբոտաժի մեջ մեղադրում եմ Գերագույն խորհրդին, սակայն այս գործում իրենց զգալի լուման ներդրեցին եւ Սվերդլովսկի մարզի մեր գործընկերները», ասաց Ֆիլատովը:

digitised by A.R.A.R.@

ԿԻԵՎ-ՄՈՍԿՎԱ. ՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐԸ

Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի արդի արտաքին քաղաքականությունը ենթարկվում է ներքին խնդիրների բարդ ամբողջության, ինչպես նաեւ նախկին փոխկախվածության անմիջական ազդեցությանը:

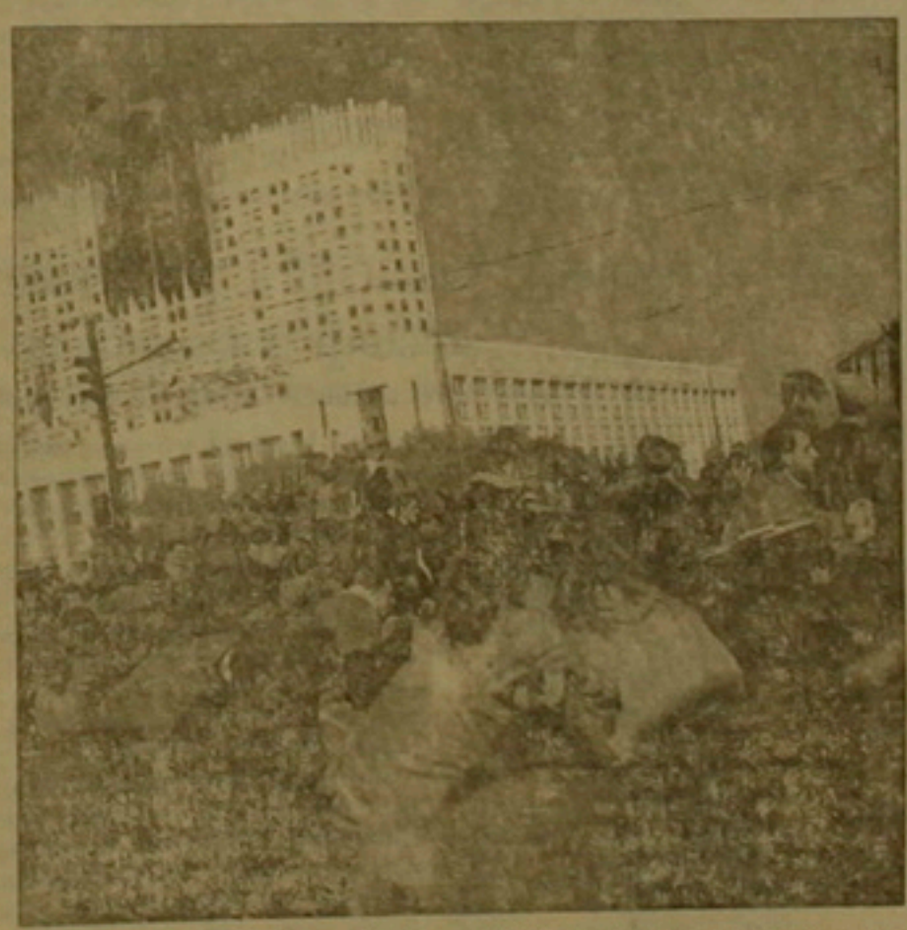

Ոգեկոչում

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ԶՈՀԵՐԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մեծ երկրաշարժի զոհերի հիշատակը ոգեկոչելուն էին ուղղված գեղարվեստական այն միջոցառումները, որոնք այդ օրը՝ դեկտեմբերի 7-ին, տեղի ունեցան ամենուր՝ Գյումրիից սկսած մինչև Հեռավոր Նյու Յորք: Վերջինիս ս. Վարդան հայկական եկեղեցում հնչեցին հատվածներ Եկմալյանի պատարագից, կոմիտասի ստեղծագործությունները: Նույն օրը Մոսկվայի Միությունների տան սյունազարդ դահլիճում Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբը հնչեցրեց Վերդիի «Ռեքվիեմը», իսկ Երևանում գրեթե միաժամանակ տեղի ունեցան 3 համերգներ՝ մեկը կամերային երաժշտության տանը «Մեր սրտի վերերը» խորագրով, մյուս 2-ը՝ Թումանյանի հրաշակերտած բենի 2 թեւերում: Քիչ ավելի մանրամասն դրանց մասին:

Դամբ ուղիղ 11.41 րոպե է: Եկեղեցու զանգերի նմանվող ղողանջներով սկսվում է Հայաստանի Ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի հուշ-համերգը՝ նվիրված երկրաշարժի 5-ոդ տարելիցին: Բեմի հետնախորքում, հայոց նապաստակի կողին «Հույս, հավատ, սեր եւ միություն» բառերն են: Կանգնելու տեղ չկա ոչ դահլիճում, ոչ օթյակներում: Բոլորը հոսնկայսլում են մանատոր Լորիս Ճգնավորյանի բացման խոսք-խառգը՝ հինգ տարի առաջ մեր գլխին դայրած մեծ աղեհի, դրան հաջորդած նուրնոր աղետների եւ նման դայմաններում մեր ժողովրդի վերադրության կամքի ու հավատի մասին: Ոգեկոչելով բազմահազար զոհերի հիշատակը՝ նա ասաց. «Մահը նրանց ոմմահության սկիզբը եղավ եւ մեր աղրելով դիտի լրացնենք նրանց տեղը»:

Համերգը սոսկ համերգ չէր. երաժշտական ստեղծագործությունները ընդմիջվում էին Վլադիմիր Աբրաջյանի ասմունքով, որը մերթ արտասանում էր Թումանյանի «Հոգեհանգիստը» գրած Մեծ եղեռնի օրերին, մերթ էլ հատվածներ Նարեկացու «Մատյանից» եւ Պարույր Սեւակի «Անդելի»-ից: Ճաշակով ընտրված հայտագրի շնորհիվ երաժշտասերները մեկ հաղորդվեցին տառապանքի ու տագնաղի մեղեդիներին, մեկ լիցքավորվեցին կենսահաստատ եւ հուսադրող շեշտերով: Հնչեցին հատվածներ Էդգար Հովհաննիսյանի, Լորիս Ճգնավորյանի ստեղծագործություններից, կատարվեցին Հայրենական դատերազմի զոհերի հիշատակին գրված Արամ Խաչատրյանի Երկրորդ սիմֆոնիայի 2 մասերը: Այս ամենից այն զգացողությունն ստեղծվեց, որ գտնվում ես երաժշտական մի տաճարում, որի սենեակ գմբեթի տակ սավառնում են զոհվածների ոգիները: Ոչ համերգ երաժշտական աղոթք էր նրանց հիշատակին:

Մի քանի ժամից Ազգային օպերայի եւ բալետի ակադեմիական թատրոնի Հայելադաս սրահում սկսվեց հիշատակումի եւ հարատեւումի համերգը՝ մասնակցությամբ հայ արվեստի առաջատար վարդետների: Այս միջոցառումը ձեռնարկել էր Հայաստանի մշակույթի նախարարությունը օպերային թատրոնի հետ համատեղ: Հանդիսավար Տիգրան Լեւոնյանն իր խոսքով եւ հանդեսը վարելու յուրօրինակ եղանակով ստեղծեց մի մթնոլորտ, որտեղ ապրում էր Գյումրին, բեւեռում նրա գեղարվեստական շունչը: Այդ գործում նրան «օգնեցին» դուդուկահար Գեւորգ Դաբաղյանը եւ օպերային թատրոնի տղամարդկանց երգչախումբը (գեղարվեստական ղեկավար՝ Կարեն Սարգսյան): Թե՛ վերհիշյալ, թե՛ այս համերգի համար հատկանշականն ու գերակշռողը լավատեսական ոգին էր, որ համակեց ներկա գտնվողներին: Պատահական չէր, որ Արզաս Ոսկանյանը երգեց Նարեկացու «Հարության տաղը», իսկ «Շարական» հնագույն երաժշտության նվագախումբը (գեղարվեստական ղեկավար եւ դիրիժոր՝ Դանիել Երաժիշտ) հնչեցրեց միջնադարյան եւ ժողովրդական կենսուրախ երգեր: կատարվեցին Մեսրոպ Մաշտոցի շարականը, Վահան Տերյանի «Երկիր Նաիրի» շարքից մի քանատեղծության հիման վրա Տիգրան Մանսուրյանի գրած երգը եւ ժողովրդական «Խոզ հնչեն շեյնորֆ» մեղեդին (մենակատարներ՝ Արմենուհի Սեյրանյան եւ Գագիկ Առաքելյան): Հիշատակի համերգին մասնակցեցին նաեւ օպերային թատրոնի մենակատարներ Վալերի Հարությունյանն ու Ռազմիկ Պաղտիկյանը եւ նույն թատրոնի կամերային երաժշտության խումբը՝ Վիլեն Չուրչոդյանի ղեկավարությամբ:

Հուշագրավն այն է, որ մեզանում ձեւավորվում են համերգային հասակ երկու տեսակներ. համերգ-խորոհրդ՝ ֆիլհարմոնիկ մեծ համերգասրահում եւ համերգ-զրույց հայելադաս սրահում: Ու կարեւորն այն է, որ դրանք կրում են շարունակական բնույթ, անկախ եղանակային դայմաններից կազմակերդվում են յուրամանչյուր շաբաթ կիրակի:

ԼԵՎՈՆ ԼԱԶԻԿՅԱՆ

Տեղեկություն

Էջեր Գյումրիի մշակութային դասմությունից

Գրքի տդագրությունը Գյումրիում սկսվել է 1876-ից, երբ Գեւորգ Սաֆոյանը բացեց առաջին տդարանը: Դրան հաջորդեցին նորերը՝ Աբրահամ Մայիսայանի «Աղգ», Հովհաննես Ափինյանի «Շյուակ», Հակոբ Ղասաբյանի եւ այլոց տդարանները: Դրանցում տդագրվել են աշխատներ Ջիվանու, Շերամի, Խաչատրի, Ջամդի, Նազանոս, բանաստեղծներ Ավետիք Իսահակյանի, Աբաբեկ Խենկոյանի, բանաստեղծ Գաբրիել Լեւոնյանի եւ հայ մշակույթի այլ նշանավոր գործիչների գործերը հայերեն (աշխարհաբար եւ գրաբար) եւ ռուսերեն լեզուներով:

Գյումրեցի արհեստավորների վարդեսության մասին են խոսում ոչ միայն նրանց կառուցած կամարակաղ բնակելի տները ու եկեղեցիները, այլեւ Հայաստանի մայրաքաղաք Անիի սստրգեսնյա կառույցների նման ստերեոդրյա ուղիները ու շինվածքները, որոնք գտնվում են Սեւ բերդի դիմաց եւ մինչև օրս դահդանվել են գրեթե անվթար վիճակում:

19-դ դարի երկրորդ կեսին եւ մեր դարասկզբին Ջիվանու գլխավորությամբ այստեղ է ձեւավորվել ազգային աշաղական դդրոցը (Շիրին, Պայծառ, Ջահրի, Մայոլ, Հավեն, Շերամ, Իգիթ եւ ուրիշներ):

1912-ին առաջինն Արեւելյան Հայաստանում այստեղ բեմադրվեց օպերային թատրոնում ներկայացվեց Արմեն Տիգրանյանի «Անուշ» օպերան:

1923-26 թթ. Գյումրիում գործել է օպերա-օպերետային թատրոնը, որի կազմում էին Շարա Տալյանը, Ալեքսանդր Մելիք-Փաշաեւը, Հայկանուշ Դանիելյանը, Լեւոն Իսեգիին: Բեմադրվել են Բիզեի «Կարմեն», Գունոյի «Ֆաուստ» օպերաները (բարդմանաբար՝ հայերեն), Կալմանի «Սիլվա» օպերետը, այլ ստեղծագործություններ:

Թատերական առաջին ներկայացումը Գյումրիում կայացել է 1865 թ. մայիսի 23-ին, բեմադրվել է Հ. Կարինյանի «Շուշանիկ» դիեսը: Նույն թվականին ռուս թատերասերները ներկայացրել են Գոգոլի «Ռևիզորը»:

1918 թ. այստեղ բացվեց հայոց ազգային համալսարանը, որը հետագայում տեղափոխվեց Երեւան: ■

Գրականություն

«Նրա արվեստը ծառայում է ընդհանուր տաճարի կառուցմանը»

Ռուդոլֆ Խաչատրյանի ցուցահանդեսը Մոսկվայում

Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Ռուդոլֆ Խաչատրյանի ցուցահանդեսը Նկարչի կենտրոնական տանը կոչվում է «Փոխաբերություն»: Այն զբաղեցնում է հսկայական տարածք, որ սակայն դժվարությամբ հաջողվեց տեղավորել նրա ստեղծագործական 30 տարիների լավագույն գործերը: Վերջին 3 տարում, ինչ նա աշխատում է Անգլիայում, նկարիչն ստեղծել է 800 գործ (դրանց մի մասը ոչնչացրել է), որոնցում նրա աշխարհընկալումը ձեւ է բերել նոր ձեւեր: Փոխաբերություններն այնքան մեծ են, որ անցնելով դանլիճից դահլիճ, թվում է, թե գտնվում ես տարբեր հեղինակների ցուցահանդեսներում:

Նրա աշխատանքներում միահյուսված են համաշխարհային մշակույթի զանազան շերտերը՝ հին եւ բոլորովին նոր, տարբեր ոճերը միայն մի գալարագծի դոսույցներն են, իսկ ցուցահանդեսը դասավորված է ժամանակային հաջորդականությամբ:

Այն սկսվում է «Հին Երեւան» շարքի նկարներով: Դա նկարչի ուսանողության ժամանակաշրջանն է, որ հազիվ-հազ տարկան նկարիչը հմտորեն օգտագործում է Վերածննդի նկարիչների եւ, հատկապես, ամենասիրելի Լեոնարդոյի նկարչական ավանդույթները: Այդ ավանդույթները շարունակված են 70 ականների դիմանկարներում, եւ դժվար է ասել, թե որն է նրանցում ավելի շատ հիացնում՝ ամենանուրբ, յուրատեսակ օդային տեսնելիությունը, թե բան գործող անձը:

Տղամարդու դիմանկարներում գլխավորը ոգու հզորությունն է եւ վեհությունը: Ընդհանրապես, Խաչատրյանի դիմանկարներում չես հանդիպի ռեֆլեքսացնող մոդելների: Նկարչին ձգում են մարդիկ, որոնք կյանքի մասին ինչ-որ կարեւոր բան գիտեն: Դա լավագույն ձեւով հաստատում են նրա իմպնանկարները (ունի մոտ 10 իմպնանկար), որոնցից դժբախտաբար, ցուցահանդեսում ընդգրկված են միայն մի քանիսը:

1970 թ-ից Ռուդոլֆ Խաչատրյանը մշտապես աղրել է Մոսկվայում: Այդ տարիներին նրա մոդելները հաճախ դառնում են հայ բարեկամները, որոնց աղրեն չես տեսնի սմենօր եւ սմենժամ: Նրանց դիմանկարներում հաճախ ոճավորված եւ առասդեղացված են հատատակամությունն ու արխությունը՝ «գենային» այն գծերը, որոնք հատուկ են հնագույն եւ բազմաչարչար հայ ժողովրդին:

Նախ ազգայինի մասին: Ռուդոլֆ Խաչատրյանը մնծացել է Երեւանում: Երկար տարիներ աղրել է Մոսկվայում, այժմ աշխատում է Անգլիայում: Ատելիսի ժամանակ նրան հարցրին. «Դուք չե՞ք ցանկանում նկարել Հայաստանը»: «Ինձ թվում է, որ այս ամենը Հայաստանն է», դատասխանեց նա: Ավելի լավ չես ասի: Համաշխարհային ոգի մշակույթը անցել է նրա ոգու միջով, նրան դարձել է «աշխարհի քաղաքացի», սակայն արմատները մնացել են առաջվանը:

Մոտ տասը տարի առաջ Մոսկվայում տեղի ունեցավ Խաչատրյանի անհատական ցուցահանդեսը (նրանով բացվեց Արեւելքի ժողովուրդների բանգարանը): Այն ժամանակ նա շատերին հիացրեց իր դիմանկարներով: Նկարչի դիմանկարներում չես հանդիպի ռեֆլեքսացնող մոդելների: Նկարչին ձգում են մարդիկ, որոնք կյանքի մասին ինչ-որ կարեւոր բան գիտեն: Դա լավագույն ձեւով հաստատում են նրա իմպնանկարները (ունի մոտ 10 իմպնանկար), որոնցից դժբախտաբար, ցուցահանդեսում ընդգրկված են միայն մի քանիսը:

1970 թ-ից Ռուդոլֆ Խաչատրյանը մշտապես աղրել է Մոսկվայում: Այդ տարիներին նրա մոդելները հաճախ դառնում են հայ բարեկամները, որոնց աղրեն չես տեսնի սմենօր եւ սմենժամ: Նրանց դիմանկարներում հաճախ ոճավորված եւ առասդեղացված են հատատակամությունն ու արխությունը՝ «գենային» այն գծերը, որոնք հատուկ են հնագույն եւ բազմաչարչար հայ ժողովրդին»:

Նախ ազգայինի մասին: Ռուդոլֆ Խաչատրյանը մնծացել է Երեւանում: Երկար տարիներ աղրել է Մոսկվայում, այժմ աշխատում է Անգլիայում: Ատելիսի ժամանակ նրան հարցրին. «Դուք չե՞ք ցանկանում նկարել Հայաստանը»: «Ինձ թվում է, որ այս ամենը Հայաստանն է», դատասխանեց նա: Ավելի լավ չես ասի: Համաշխարհային ոգի մշակույթը անցել է նրա ոգու միջով, նրան դարձել է «աշխարհի քաղաքացի», սակայն արմատները մնացել են առաջվանը:

Մոտ տասը տարի առաջ Մոսկվայում տեղի ունեցավ Խաչատրյանի անհատական ցուցահանդեսը (նրանով բացվեց Արեւելքի ժողովուրդների բանգարանը): Այն ժամանակ նա շատերին հիացրեց իր դիմանկարներով: Նկարչի դիմանկարներում չես հանդիպի ռեֆլեքսացնող մոդելների: Նկարչին ձգում են մարդիկ, որոնք կյանքի մասին ինչ-որ կարեւոր բան գիտեն: Դա լավագույն ձեւով հաստատում են նրա իմպնանկարները (ունի մոտ 10 իմպնանկար), որոնցից դժբախտաբար, ցուցահանդեսում ընդգրկված են միայն մի քանիսը:

1970 թ-ից Ռուդոլֆ Խաչատրյանը մշտապես աղրել է Մոսկվայում: Այդ տարիներին նրա մոդելները հաճախ դառնում են հայ բարեկամները, որոնց աղրեն չես տեսնի սմենօր եւ սմենժամ: Նրանց դիմանկարներում հաճախ ոճավորված եւ առասդեղացված են հատատակամությունն ու արխությունը՝ «գենային» այն գծերը, որոնք հատուկ են հնագույն եւ բազմաչարչար հայ ժողովրդին»:

Նախ ազգայինի մասին: Ռուդոլֆ Խաչատրյանը մնծացել է Երեւանում: Երկար տարիներ աղրել է Մոսկվայում, այժմ աշխատում է Անգլիայում: Ատելիսի ժամանակ նրան հարցրին. «Դուք չե՞ք ցանկանում նկարել Հայաստանը»: «Ինձ թվում է, որ այս ամենը Հայաստանն է», դատասխանեց նա: Ավելի լավ չես ասի: Համաշխարհային ոգի մշակույթը անցել է նրա ոգու միջով, նրան դարձել է «աշխարհի քաղաքացի», սակայն արմատները մնացել են առաջվանը:

Լուրերի Հոսք

Հյուսիսային Օսիան երկրաշարժի առաջ

Հյուսիսային Օսիայի խորհրդարանի ընդունած որոշման համաձայն հավանություն է տրվում օսինգուշական հակամարտության կարգավորման միջոցառումների վերաբերյալ Նալչիկում Հյուսիսային Կովկասի սուբյեկտների ընդունած բանաձևին: Որոշման մեջ նշված է հարցի լուծման զուտ խաղաղական մեթոդների ընտրությունը, հիմնական սկզբունք համարելով ինգուշական կողմի տարածքային պահանջներից հրաժարվելը: Նիստին մասնակցող արտակարգ դրության շտաբի ղեկավար Վլադիմիր Լոգավոյը պնդեց ինգուշների հետ համատեղ ադրելու անհնարինության գրությունից հրաժարվելու վրա, սակայն ոստիկանավորները շեշտեցին, որ նման հաղթանակությունը Վլադիկավկազի կողմից երբեմ որաշտոնապես չի հայտարարվել: Միևնույն ժամանակ Հյուսիսային Օսիայի խորհրդարանը հանդես եկավ դադարեցնել իր աշխատանքները: Վլադիկավկազի մոտ 10 հազ. բնակիչները պնդում էին, որ հանրաքվեության իշխանություններն ազդ. Ռուսաստանի նախագահի' ինգուշներին ուժային մեթոդներով վերաբնակեցնելու որոշման վրա: Ինչպես հաղորդեց օս ժողովրդի խորհրդի նախագահ Միխայիլ Գիոեը, «եթե նախագահն այնուամենայնիվ ստորագրի ինգուշ փախստականների վերադարձի վերաբերյալ որոշումը, ապա դա կհանգեցնի նոր բախումների»: Հավակվածների կարծիքով, գործընթացը ոչեմ է զարգանա բնականորեն, այլ ոչ թե տեղում գտնվող զինվորական ստորաբաժանումների օգնությամբ: Սնարֆ

Թուրքմենստանը ավելացնում է գազը

Դեկտեմբերի 7-ից «Թուրքմենգազ» կոնցեռնը գազի արտահանումն ավելացրեց 25 մլն խորանարդ մետրով: Դա հնարավոր դարձավ այն բանից հետո, երբ Ուզբեկստանը փորձարկեց դեռևս սեպտեմբերին վերականգնված կոմպրեսորային կայանները: Հենց ուզբեկական կողմի պատճառով էր, որ Թուրքմենստանն ստիպված էր կրճատել գազի արտահանումը: Մինչդեռ ռուսական կողմն պահանջ թուրքմեններին զգուշացնելու փորձել էր նրանց դեմի եվրոպա արտահանվող գազի չափաբաժնից, որի պատճառով հանրապետությունը կրել էր զգալի վնասներ: Կոմպրեսորային կայանների աշխատանքի դադարեցումը Ուզբեկստանը պատճառաբանել էր ոչոֆիլակտիկ վերանորոգմամբ: Սակայն թուրքմենական կողմի կարծիքով, դա ճնշման գործողություն էր: 1993 թ. սկզբից Ուզբեկստանի և Տաջիկստանի միջև անընդհատ վեճեր են գնում ուզբեկական տարածքով գազի տրանզիտի գնի վերաբերյալ: ԵՏ

ԱՄՆ-ի փոխնախագահը կայցելի Ղազախստան

Դեկտեմբերի 12-ին Ալմաթի կժամանի ԱՄՆ փոխնախագահ Ալբերտ Գորը: Նրա այցելության հիմնական նպատակը բարձր մակարդակի ղազախ-ամերիկյան հանդիպման կազմակերպումն է, որը նախատեսված է հաջորդ տարվա սկզբին: Ինչպես հայտնեցին Ղազախստանում ամերիկյան դեսպանատնից, Ալբերտ Գորը մտադիր է քննարկել ազգային դրամի ամրապնդման հարցերը, մերձարեւելյան շրջանում և Սեմիպալատինսկի միջուկային փորձադաշտում էկոլոգիական միջավայրի հիմնախնդիրները: Ինչպես նաև կոնվերսիայի և տիեզերքի նվաճման գործում համագործակցության հնարավորությունը: ԵՏ

Արդեն կան կեղծ մոլդովական լեյեր

Մոլդովայում նոր դրամանիշերը մտցնելուն զուգընթաց, հենց նույն շաբաթվա մեջ հայտնաբերվեցին կեղծ 5 և 10 լեյ արժողությամբ դրամներ: Հետաքրքրական է 100 լեյանոցի հայտնվելը, որն ընդհանրապես չէր թողարկվել: Ըստ Մոլդովայի ՆԳ վոխնախարար Մուրավսիի, այդպիսի կեղծիքներ առաստվում էին հենց սկզբից, քանի որ նոր դրամանիշերը չնախազանց անկատար են պատրաստման տեխնիկայի և պատշաղանվածության առումով: ԵՏ

Յուրի Սարգսյան. «20 ՏԱՐՈՒՄ ԱՅԴՔԱՆ ՆՅԱՐԴԵՐ ՔԱՅՔԱՅԱՇ ՉԿԱՅԻ»

Յուրի Սարգսյանը դեռ 1988 թ. թողել էր ծանրամարտը, սակայն 3 տարի անց 1991 թ. վերադարձավ մրցահարթակ, հույս ունենալով, որ ԱՊՀ հավաքականի կազմում կմասնակցի Բարսելոնում կայանալիք օլիմպիական խաղերին (1992 թ.): Բայց երբ նրան չընդգրկեցին թիմում, հասատ վճռականությամբ որոշել էր ընդմիշտ թողնել սիրած մարզաձևը: Անցավ երեք տարի: Յուրի Սարգսյանը հարազատ գյուղում, իր հիմնադրած ծանրամարտի մարզադպրոցում հարուստ փորձն էր փոխանցում դպրոցականներին: Հաշվի առնելով անվանի դյուցազնի մեծ ծառայությունները մարզաձևին, Գեղարքունիքի ծանրամարտի մարզադպրոցն անցյալ մարտին կոչվեց Յուրի Սարգսյանի անունով:

«Այդ հիշարժան օրը ՀՀ ծանրամարտի ֆեդերացիայի նախագահ Էռնեստ Մանուկյանի, հանրապետական տարտարչության ծանրամարտի ավագ մարզիչ Վլադիմիր Կիզդյանի և հավաքականի մարզիչների խնդրանքով երկրորդ անգամ որոշեցի վերադառնալ մրցահարթակ, որոշեցի մասնակցեմ աշխարհի առաջնությանը: Երանի ինձ խոստացան, որ եթե լինեմ լավ մարզվիճակում, անկախ ֆինանսական դժվարություններից անդայման ինձ կուղարկեն աշխարհի առաջնությանը, ասում է Յուրի Սարգսյանը և վրդովված շարունակում, գավոր, հետագա իրադարձությունները հակառակն ապացուցեցին: 7 ամիս Պոլոյսկ քաղաքում գրեթե լրիվ իմ հաշվին, բացառությամբ վերջին հավաքի ու նաև առաջինի, որ տարտարչության կողմից 140 հազար ռուբլի էի ստացել, համառորեն շարունակում էի դաստասվել աշխարհի առաջնությանը: Նույնիսկ ստիպված էի վաճառել սեփական մեքենաս: Միակ աշխատողը լինելով, թողել էի ընտանիքս' հորս, մորս, երկու երեխայիս և կնոջս, որոնցից քանի որ ամենամեծը ընդամենը 3 տարեկան էր, ինձ համար անհրաժեշտ էր գամ Հայաստանի հանրապետության դրոշն ներս: Բայց կասարվեց ինձ համար անսպասելին: Հավաքականը բաղկացած էր 5 ծանրորդներից: Ես լավ էի հասկանում, որ կենալով ծանր կացությունից, հանրապետական տարտարչությունը երբեմ այդքան մարզված, շարշարված և նյարդեր հայքայած չկայի: Անկեղծ ասած, չէի ուզում երիտասարդ թիմակիցներիցս որեւէ մեկի ճանապարհին կանգնել, բայց երբ աշխարհի առաջնությունից 10 օր առաջ ՀՀ հավաքականի մարզիչ Էռնեստ Մանուկյանի, հանրապետական տարտարչության ղեկավար Վլադիմիր Կիզդյանի և հավաքականի մարզիչների խնդրանքով երկրորդ անգամ որոշեցի վերադառնալ մրցահարթակ, որոշեցի մասնակցեմ աշխարհի առաջնությանը: Երանի ինձ խոստացան, որ եթե լինեմ լավ մարզվիճակում, անկախ ֆինանսական դժվարություններից անդայման ինձ կուղարկեն աշխարհի առաջնությանը, ասում է Յուրի Սարգսյանը և վրդովված շարունակում, գավոր, հետագա իրադարձությունները հակառակն ապացուցեցին: 7 ամիս Պոլոյսկ քաղաքում գրեթե լրիվ իմ հաշվին, բացառությամբ վերջին հավաքի ու նաև առաջինի, որ տարտարչության կողմից 140 հազար ռուբլի էի ստացել, համառորեն շարունակում էի դաստասվել աշխարհի առաջնությանը: Նույնիսկ ստիպված էի վաճառել սեփական մեքենաս: Միակ աշխատողը լինելով, թողել էի ընտանիքս' հորս, մորս, երկու երեխայիս և կնոջս, որոնցից քանի որ ամենամեծը ընդամենը 3 տարեկան էր, ինձ համար անհրաժեշտ էր գամ Հայաստանի հանրապետության դրոշն ներս: Բայց կասարվեց ինձ համար անսպասելին: Հավաքականը բաղկացած էր 5 ծանրորդներից: Ես լավ էի հասկանում, որ կենալով ծանր կացությունից, հանրապետական տարտարչությունը երբեմ այդքան մարզված, շարշարված և նյարդեր հայքայած չկայի: Անկեղծ ասած, չէի ուզում երիտասարդ թիմակիցներիցս որեւէ մեկի ճանապարհին կանգնել, բայց երբ աշխարհի առաջնությունից 10 օր առաջ ՀՀ հավաքականի մարզիչ

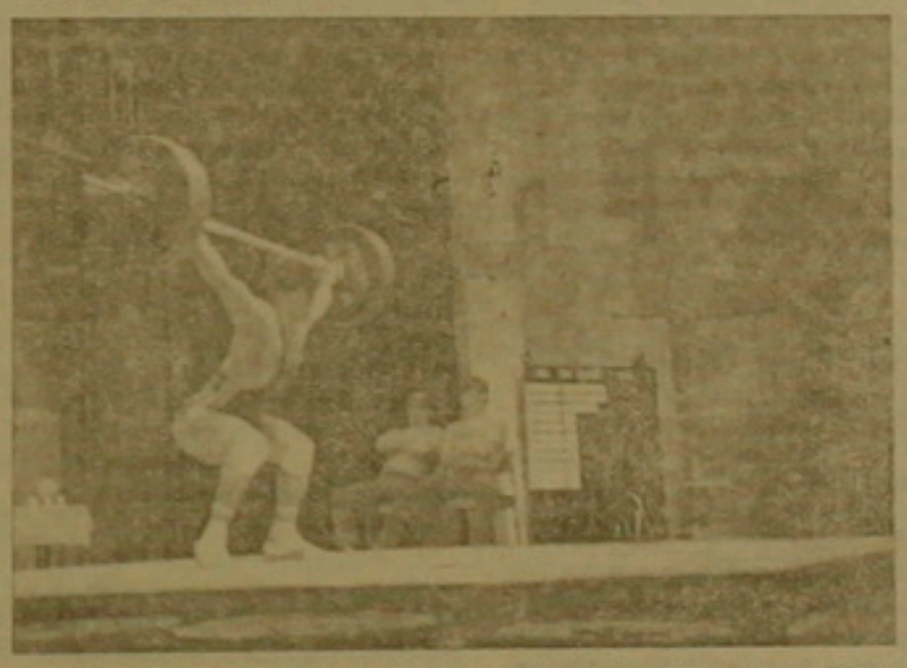

չությունը հագիվ ի վիճակի լինի դրանք: Բայց չէի սպասում, որ միակ ավելորդը ես կլինեմ: 20 տարուց հետո գամ Հայաստանի հանրապետության դրոշն ներս: Բայց կասարվեց ինձ համար անսպասելին: Հավաքականը բաղկացած էր 5 ծանրորդներից: Ես լավ էի հասկանում, որ կենալով ծանր կացությունից, հանրապետական տարտարչությունը երբեմ այդքան մարզված, շարշարված և նյարդեր հայքայած չկայի: Անկեղծ ասած, չէի ուզում երիտասարդ թիմակիցներիցս որեւէ մեկի ճանապարհին կանգնել, բայց երբ աշխարհի առաջնությունից 10 օր առաջ ՀՀ հավաքականի մարզիչ Էռնեստ Մանուկյանի, հանրապետական տարտարչության ղեկավար Վլադիմիր Կիզդյանի և հավաքականի մարզիչների խնդրանքով երկրորդ անգամ որոշեցի վերադառնալ մրցահարթակ, որոշեցի մասնակցեմ աշխարհի առաջնությանը: Երանի ինձ խոստացան, որ եթե լինեմ լավ մարզվիճակում, անկախ ֆինանսական դժվարություններից անդայման ինձ կուղարկեն աշխարհի առաջնությանը, ասում է Յուրի Սարգսյանը և վրդովված շարունակում, գավոր, հետագա իրադարձությունները հակառակն ապացուցեցին: 7 ամիս Պոլոյսկ քաղաքում գրեթե լրիվ իմ հաշվին, բացառությամբ վերջին հավաքի ու նաև առաջինի, որ տարտարչության կողմից 140 հազար ռուբլի էի ստացել, համառորեն շարունակում էի դաստասվել աշխարհի առաջնությանը: Նույնիսկ ստիպված էի վաճառել սեփական մեքենաս: Միակ աշխատողը լինելով, թողել էի ընտանիքս' հորս, մորս, երկու երեխայիս և կնոջս, որոնցից քանի որ ամենամեծը ընդամենը 3 տարեկան էր, ինձ համար անհրաժեշտ էր գամ Հայաստանի հանրապետության դրոշն ներս: Բայց կասարվեց ինձ համար անսպասելին: Հավաքականը բաղկացած էր 5 ծանրորդներից: Ես լավ էի հասկանում, որ կենալով ծանր կացությունից, հանրապետական տարտարչությունը երբեմ այդքան մարզված, շարշարված և նյարդեր հայքայած չկայի: Անկեղծ ասած, չէի ուզում երիտասարդ թիմակիցներիցս որեւէ մեկի ճանապարհին կանգնել, բայց երբ աշխարհի առաջնությունից 10 օր առաջ ՀՀ հավաքականի մարզիչ

ոչ առաջ, որ ամենեին ոչեմ չի դիմել նման քայլի, որ ինձ կտանի Մեծ Ջիլավյանի մոտ: Մեր հարեւնակիցն ինձ շատ լավ ընդունեց: Մամիաշվիլիին մանրամասն պատմեց այդ մասին: Երբ Ջիլավյանն իմացավ պատմությունը, ասաց, որ ինչքան գումար ոչեմ է կտա, միայն թե հայոց մասնակցեմ առաջնությանը և բարձր պահեմ Հայաստանի դրոշը: Դա նաև քաղաքական մեծ ուշադրություն է ինձ համար ծանր այդ դանին:

Ես մարտակոնորեն էի տրամադրված և պատահական չէ, որ երկու տարի 315 կգ արդյունք, որ գրեց Մելբուռնում, 20 տարվա իմ լավագույն ցուցանիշն է, որն էլ ծանոթագրել եմ 10 տարի առաջ (1984 թ. Վառնա) իմ ուժերի ծաղկման շրջանում: Հրամ վարժությունում ես նույնիսկ աշխարհի ռեկորդ ունեցի (175 կգ), սակայն հետո այն գերազանցեց Սոլեյմանյանը: Առաջնությունից հետո 25 օր մնացի Ավստրալիայում: Դա ինձ հնարավորություն տվեց վերականգնելու ուժերս: Այնտեղ ես դադարեցրեցի եմ ստորագրել և երկու տարի ոչեմ հանդես գամ Ավստրալիայում, ուզում եմ դասատասվել իմ ընտանիքը:

Պիսարեւսկի. «Գալաթասարայը» հիշեցնում է «Արարատին»

CHAMPIONS LEAGUE

Չեմպիոնների լիգայի մրցաշարի 2-րդ մրցավուրում Մոսկվայի «Սպարտակը» հյուրընկալել էր Թուրքիայի «Գալաթասարային», որն այս մրցաշարի գլխավոր հայտնությունն է. 1/8-րդ եզրափակիչում դադարից հանել է Անգլիայի չեմպիոն, հանրահայտ «Մանչեսթր Յունայթեդին», նախորդ մրցափուլում ոչ-ոքի խաղացել «Բարսելոնի» հետ: Արդեն բանը հասել է այնտեղ, որ նրան ոմանք սկսել են համարել չեմպիոնների լիգայի «Ա» խմբի մրցաշարի 2 հաղթողների հիմնական հավակնորդներից մեկը, որոնք շարունակելու են դադարը կիսաեզրափակիչում: Համենայն դեպս, «Սպարտակի» հետ հանդիպումն էլ հաստատեց նման համարձակ կանխատեսումների ոչ անհիմն լինելը:

Չնայած սովորական մոսկովյան խստաշունչ ձմռանը, խաղը տեղի ունեցավ Լուժնիկիի կանաչ ծածկի վրա: Շվեյցարական մի ընկերության շնորհիվ ԽՍՀՄ երբեմնի գլխավոր մարզադաշտում արագորեն տեղադրվել են տաքացվող ծածկի համար անհրաժեշտ սարքավորումներ և այլևս կլիմայական ծանր դադարները չեն կարող խոչընդոտ հանդիսանալ:

Խաղն անցավ բացառիկ լարված դադարում: Երկար ժամանակ «Սպարտակը» հանդես էր գալիս 9 ֆուտբոլիստներով: Դաշտից հեռացվել էին Մամեդովը եւ թիմի ավագ Օնոդկոն: Կրքերը բնականաբար բորբոքված էին, քանի որ ամեն մի միավորը 250 հազար դոլարի արժեք ունի: Եւ դատահական չէ, որ եղան նաեւ 5 զգուշացումներ:

Ռուսաստանի հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մարզական մեկնաբան բազմափորձ Վլադիմիր Պիսարեւսկին, որը «Մայակ» ռադիոկայանով վարում էր ուղղակի մեկնաբանությունը, «Գալաթասարայի» իր տեխնիկատես հագեցված եւ բիրեւ խաղաոճով համենատում էր երբեմնի Երեւանի «Արարատին» եւ Թբիլիսիի «Դինամոյին»: Հանդիպումն ավարտվեց ոչ-ոքի 0-0: Հաջորդ փուլ դուրս գալու սպարտակցիների գործերը բարդացան: Նույն խմբում ընդգրկված մյուս 2 թիմերի «Բարսելոնի» եւ «Մոնակոյի» մրցավեճն ավարտվեց դաշտի տերերի խղճալի ֆուտբոլիստների հաղթանակով 2-0 հաշվով:

Նորից զարմացրեց Գերմանիայի չեմպիոնը «Վերդերը», որը հյուրընկալել էր «Անդերլեխտին»: Լինի կենսից հետո 3-0 հաշվով առաջնում էին բելգիացիները, եւ թվում էր խաղի ելքը կասկած չի հարուցում, սակայն ինչպես եւ «Պորտոյի» հետ նախորդ խաղում, երբ «Վերդերը» զիջում էր 0-3 հաշվով, բայց 40 վրկում կարողացավ 2 գնդակ խփել, այս անգամ կարողացավ անել ավելին 5 անդուրեսախան գնդակ ուղարկեց մրցակցի դարպասը եւ հաղթեց 5-3 հաշվով:

Այնպես որ, ֆուտբոլում հրաշքներ հաճախ են լինում:

«Ա» խումբ

«Սպարտակ»-«Գալաթասարայ» 0-0
«Բարսելոն»-«Մոնակո» 2-0

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Բարսելոն	3	2	1	1	0	2-0
2. Մոնակո	2	2	1	0	1	4-3
3. Գալաթասարայ	2	2	0	2	0	0-0
4. Սպարտակ	1	2	0	1	1	1-4

«Բ» խումբ

«Վերդեր»-«Անդերլեխտ» 5-3

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Միլան	3	2	1	1	0	3-0
2. Վերդեր	2	2	1	0	1	7-6
3. Պորտո	2	2	1	0	1	3-5
4. Անդերլեխտ	1	2	0	1	1	3-5

3-րդ մրցաշրջանի հանդիպումներն արդեն տեղի կունենան գալիք տարի:

Մարտի 2-ին կմրցեն.

«Սպարտակ»-«Բարսելոն»
«Մոնակո»-«Գալաթասարայ»
«Միլան»-«Վերդեր»
«Անդերլեխտ»-«Պորտո»

Բաջջո՞ն, Բերգկա՞մպը, թե՞ Ռոմարիո՞

Ինչպես հայտնի է, տարբեր հովագրական գործակալություններ, լրատվության այլ միջոցներ տարվա վերջին հարցմամբ որոշում են մարզական իրենց դասակարգերին: Օրինակ, «Գրանդ ֆուտբոլ» բաբաթաթերթը որոշում է եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստին: Վերջերս ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան (ՖԻՖԱ) սկսել է որոշել աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստին: ՖԻՖԱ-ն իր մրցույթն անցկացնում է ճանաչված եւ փորձառու մասնագետների միջոցով: Այս անգամ հարցմանը մասնակցում էին 70-ից ավելի մարզիչներ:

Առայժմ ՖԻՖԱ-ն հայտնել է մրցույթում 1-ին երեք տեղ գրավածֆուտբոլիստների անունները, իսկ չե՞վ է ճանաչվել աշխարհի 1993 թ. լավագույն ֆուտբոլիստ: Միջազգային ֆեդերացիան այդ մասին կհայտնի միայն դեկտեմբերի 19-ին Լաս-Վեգասում (ԱՄՆ) կայանալիք ֆուտբոլի աշխարհի 15-րդ առաջնության վիճակահանության արարողության ժամանակ:

ՖԻՖԱ-ի դափնեկիրներն են
Ռոբերտո Բաջջոն
(«Յուվենտուս», Իտալիա)
Դենիս Բերգկամպը
(«Ինտեր», Հոլանդիա)
Ռոմարիոն
(«Բարսելոն», Բրազիլիա)

Կրկին նախապատվությունը տրվում է իտալական առաջնության մասնակիցներին: ■

Բանիցը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Դիտարկում

ՊԱՊԻ «ՉԱԽՈՒԹՅԱՆ» ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջերս, կիրակնօրյա աղոթքի ժամանակ Հռոմի Սուրբ Պետրոսի հրապարակում հավաքվածներին առաջին անգամ օրհնում էր ձախ ձեռքով: Դեռևս մի քանի օր առաջ, հանդիսավոր արարողության դահլիճ. ԱՄՆ-ի կազմակերպություններից մեկի նախագահի դաստիարակների ներկայությամբ իջնելով աստիճաններից, սայլաքաշ եւ ընկնելով վնասեց աջ ձեռքը: Այժմ Ջնմելի կլինիկայի բժիշկներ, որտեղ դարձյալ Մայր աթոռ բարձրանալուց հետո ուղղակի օդ անցած է զարմանալի բուժվելու, նրան չորս շաբաթ կդահեն հիվանդանոցում աջ ոտի համար: Ի դեպ, լեռնային գրոտանների սիրահարի ամրակազմությունը օգնեց դիմանալու դեռ այդ դեպքերը:

Մի խոսքով, եղածը դատահանգամանքում է, ո՞ւմ հետ դա չի դատահում: Պապին դրսևորող հրեասակները ուշացել էին, չկարողացան նրան բռնել: Միգե է, թիկնապահ հրեասակներն առաջին դանին չհասկացան դարի բնկնելու դատճառը, համենայն դեպս, նրան շրջապատեցին ամեն կողմից: Դրանով իսկ նրան մենդարձրին հնարավոր մահափորձից: Ի դեպ, չի կարելի չնշել արդեն մյուսից ոչ երիտասարդ Հովհաննես Պողոս II-ի ավարտյունը եւ դիմադրությունը, որն ոմն զսալ եւ, անհանգով գալը, շրջեց հիմնադրամում եւ անձամբ 150 հիվանդների ոտքերեց ձախ ձեռքով:

Եւ սակայն դարձյալ «ձախության» մեջ բաներ տեսան մի խորական խորհրդանշան: Եվրոդայի արեւելքում «կոմունիստական արհեստական» կայարության փլուզումից հետո Հռոմեական եկեղեցին նկատելիորեն վախել է իր արեւմտյան արժեքներ գովաբանող ազդեցիների տարածումից, նշելով, որ ժողովրդավարության եւ ազատության հետ մեկտեղ այստեղ բավական ամուր բուն են դրել «աղտոտություններ» եւ «եսամոլություններ», որոնք բավարարել են հասարակության դաբտոնավոր հրեասենական բարոյականության մաքի տակ: Իր վերջին «Ճշմարտության փայլը» կոնդակում դարձյալ խոստանում դատարարել Ժամանակակից արեւմտյան հասարակության ազդ բարդությունները, իսկ իր հայրենակից Ժաբա Գալինսկուն տված բացառիկ հարցազրույցում նա անհերքելիորեն կոչ արեց դադարեցնել կապիտալիզմի իդեալականացումը, իսկ սոցիալիզմի փոխարեն հաղել սոցիալական ճշմարտության հասկացությունը: Պապի հայտնի հանդիսությունը դարձավ Ամերիկայում: Պապի հանդիսությունները եղան են այն բանից, որ կոմունիզմը, իբր, հնացած է: Իսկ նրա դեմ դարձյալ բարձրացավ դեռ մեկ դեկտեմբեր: Թիֆլիսյան. Մայր աթոռի դեկտեմբերը ինչպես նախընտրում էր ունկնդրել խղճի ձայնին, այլ ոչ թե հետեւել քաղաքական կոնյունկտուրային: Եւ բանի որ հարավսլավների մեջ կան եւ աջեր եւ ձախեր, ապա ակնհայտ է, որ նկեղեցու քաղաքական գծում դարձյալ սպասվում կատարել անհրաժեշտ էր: Չե՞ որ նույնիսկ Քրիստոսի հանիրժ ուսմունքը դեմ է ճանապարհ զենի դեպի մոլորվածների սրտերը: Այնպես որ, չարժե զարմանալ, որ դարձյալ այժմ գործում է նաեւ ձախ ձեռքով:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Դիտարկում

«Բարոյականության համար» սպանվել է 575 կին

Իրաքյան Քրդստանում 1991 թվականից սկսած «բարոյականության նորմերի խախտման համար» ամուսիններ կամ ընտանիքի մյուս անդամներ սպանել են 575 կանանց: Նրա 263 կին հիվանդանոց են տարվել ընտանիքներում ծեծվելու հետևանքով: Այդ մասին հեռուստատեսությունը Իրաքի Էրբիլ քաղաքում հայտարարեց Քրդստանի կանանց սենյակ մյուսության դաշտոնական ներկայացուցիչը: Նա բնդգծեց, որ այդ թվերը վերաբերում են միայն Էրբիլի նահանգին, բայց նաև նշեցին, այնտեղ նաև բոլոր դեպքերը հաշվի չեն առնվել:

Ինչպես հաղորդում է Ֆրանսիայի գործակալությունը, միության ներկայացուցիչը նաև նշել է, որ Իրաքի մի քանի քաղաքներում գործում են տասական եկու հատուկ ծառայություններ, որոնցից բացի հանդարտ տարածքում աշխատում են զինվորական եկու հատուկ ծառայություններ: Դրանից բացի հանդարտ տարածքում աշխատում են զինվորական երկու գաղտնի ծառայությունների՝ ԿԴԿ-ի եւ ԲԳՍ-ի գործակալներ: Ինչպես նաեւ Լենինգրադի Սվերդլովի, Հոնեգարիայի, Ռումինիայի, Բուլգարիայի եւ Չինաստանի հետախույզներ: Ռուրդական գաղտնի ծառայություններ դեռևս չեն բացահայտվել:

Արտասահմանյան հետախույզների մեծ մասը գործում է առեւտրական ընկերությունների քողի տակ: Թերթը հաղորդում է նաեւ, որ հանդարտության տարածման գործում են ուժեղ 12% գործակալ: Իսկ նախկին ԽՍՀՄ հետախույզների բերի շատ ավելին է: սակայն ճշգրիտ դեռևս հայտնի չէ:

Սնարֆ

Դիտարկում

Հետախույզները առեւտրականի դիմակով

Համաձայն «Մյուսդ Յորնսա Դեսա» թերթի հաղորդման, այժմ Չեխիայի տարածքում գործում են տասական եկու հատուկ ծառայությունների անդամներ, որոնցից բացի հանդարտ տարածքում աշխատում են զինվորական երկու գաղտնի ծառայությունների՝ ԿԴԿ-ի եւ ԲԳՍ-ի գործակալներ: Ինչպես նաեւ Լենինգրադի Սվերդլովի, Հոնեգարիայի, Ռումինիայի, Բուլգարիայի եւ Չինաստանի հետախույզներ: Ռուրդական գաղտնի ծառայություններ դեռևս չեն բացահայտվել:

Արտասահմանյան հետախույզների մեծ մասը գործում է առեւտրական ընկերությունների քողի տակ: Թերթը հաղորդում է նաեւ, որ հանդարտության տարածման գործում են ուժեղ 12% գործակալ: Իսկ նախկին ԽՍՀՄ հետախույզների բերի շատ ավելին է: սակայն ճշգրիտ դեռևս հայտնի չէ:

Սնարֆ

Անվտանգության խորհրդի ընդարձակումը

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի ընդարձակման խնդիրը, որը եկար ժամանակ քննարկվում էր ՄԱԿ-ի միջանգքներում, վերջապես ընդունեց դրական լուծում: Անցյալ շաբաթ Գլխավոր ասամբլեան նախաձեռնեց նրա քննարկումը:

Առաջին հանդես եկավ Եգիպտոսի ներկայացուցիչը, որն առաջարկեց առաջիկայում Անվտանգության խորհրդում ունենալ առանց վետոյի մշտական անդամների խնդիրը: «Հարցի լուծման հնարավոր բանաձեւն այն է, որ յուրաքանչյուր երկրի առաջարկ տեղություններ կարելի ունենա մեկ կամ երկու տեղ առանց վետոյի իրավունքի», հայտարարեց Եգիպտոսի դեսպան Նաբիլ ալ Արաբին: Ստանալով այլ երկրների ներկայացուցիչների աջակցությունը, նա առաջարկեց ստեղծել աշխատանքային խումբ խնդիրը քննարկելու նպատակով:

Համաձայն գործող կարգի, ԱԽ-ի կազմի մեջ են մտնում 15 երկրների ներկայացուցիչներ, որոնցից 5-ը մշտական անդամներ են: Մնացած 10-ն լրացվում են Գլխավոր ասամբլեայի կողմից երկու տարի ժամկետով:

Կարեր բարձրացնել այն ժամանակ, երբ կազմակերպությունն զգալիորեն ընդարձակվեց (ՄԱԿ-ի ստեղծման օրերին 51 երկիր, այսօր 184):

Միջազգային համակարգության շատ անդամներ կարծում են, որ ՄԱԿ-ի 50 ամյակը, որը կլրանա 1995 թ., հիանալի առիթ է Անվտանգության խորհրդի բարեփոխման համար: ՄԱԿ-ի կանոնադրության մեջ այդ դրվածներ կարող են մտցվել հանձնաժողովի անդամների ստանալու երկու երրորդի համաձայնության դեպքում ներառելով ԱԽ մշտական անդամների: Ներկայումս մշտական անդամների տեղերին հավակնում են տեսնել Գերմանիան եւ Ճապոնիան, ինչպես նաեւ Հնդկաստանը, Բրազիլիան եւ Նիգերիան:

ՌՈՍԹԱ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հանրապետությունում տղաքների բերքերի եւ ամսագրերի խմբագրությունների հետ 1994 թվականի հաստավճարների դայմանագրերը կնքելու համար, Հայաստանի Հանրապետության Սամուլի տարածման գործակալությունը հրավիրում է խմբագրությունների լիազորած անձանց, 1993 թվականի դեկտեմբերի 15-ից մինչեւ 25-ը Սամուլի տարածման գործակալությունում երկկողմանի դայմանագրեր կնքելու համար:

ՀՀ Սամուլի տարածման գործակալություն

Հանրագիտարան

Բուլղարացի հրաշագործը

Բուլղարացի նկարիչ Բրիստոն մի նոր տեխնիկա է մշակել, որով կարողանում է դյուրահիշ ծածկույթով դատել դատմական արժեք ներկայացնող իրերը: Նա նման ծածկույթով Փարիզում դատել է Սենայի ափին գտնվող ծառերը, արձանները եւ կամուրջը: Աշխատանքներ են կատարվել նաեւ Ֆլորիդայում գտնվող մի քանի կղզակներում: Այժմ նա դատրաստվում է ծածկել գերմանական խորհրդարանի հին շենքը՝ Ռայխստագը Բեռլինում: Սակայն մի քանի շաբաթից սկսվելու են շենքի վերականգնողական աշխատանքները եւ Բրիստոնին շատ հիմ ժամանակ է մնում հասցնելու գերմանացի հաղարագետներին, որ ինքը կարող է հրաշ գործել իր նոր տեխնիկայով:

ՍՈՒՐՇԱՆԵԼ

ՆՈՐ ԿՈԿՈՄ

Ռուսաստանի ԱԲԳ վիճակախաղարկ Գեորգի Մաքեդովը Հնագայում բանակցություններ անցկացրեց ԱՄՆ դեհարտամենտի տեղակալի եւ Նիդերլանդների արտաքին տնտեսական հարաբերությունների գլխավոր տնօրենի հետ: Հանդիպման բնեռնն Արտաքինգնանը վերահսկող հանձնաժողով Կոմիտեին (ԿՈԿՈՄ) փոխարինող նոր միջազգային կազմակերպության ստեղծումն էր: Նախատեսվում է, որ Ռուսաստանն արգելքների առարկա լինելուց կվերանիվի նոր կազմակերպության սկզբունքները հաստատող լիարժեք անդամի:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Նոր տիեզերական վքար

Պեկինի աստղադիտարանի աշխատակիցների հաշվարկներով, հաջորդ տարվա հուլիսի 20-ին Յուդիտեր մոլորակը կբախվի գիսաստղի հետ: Չին գիտնականներն այժմ լրջորեն դատրաստվում են այս տիեզերական աղետին հետեւելու: Նրանց տրամադրության տակ է Հաբբլյան Արեւելքի խոշորագույն հեռադիտակը, որն ունի 2,16 մ տրամագծով օբյեկտիվ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Գերմանիան կօգնի Պարլեստինին

Եվրոդայում աշխատանքային երկրորդ խմբագրության կատարող Պաղեստինի ազգային դրության կազմակերպության (ՊԱԿ) ղեկավար Յասեր Արաֆաթն այցելեց Գերմանիա: ԳԴՀ-ի տնտեսական համագործակցության նախարար Կարլ Դիտեր Շոպենդերի հետ հանդիպման ժամանակ վերջինս հայտարարեց, որ գերմանական կառավարությունն օգնություն կցուցաբերի Գազայի երկանում եւ Երիհով հոգալի մոտ դաղեստինյան ինքնակառավարության բարեկարգման համար:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ԱՄՆ-ը խստացնում է հսկողությունը

5 ասդղանանների ուղեկցությամբ ամերիկյան «Ինդեփենդենս» ավիակիրը Սիցիլիայից ուղղություն վերցրեց դեպի Պարսից ծոցի երկանը: Ինչպես հաղորդեց երկանում ամերիկյան ռազմածովային ուժերի հրամանատարության ուժերի ներկայացուցիչ Բրյուս Բոլը, ավիակիրը Պարսից ծոց է ուղարկվել Իրաքի հանդեպ միջազգային հանրության կողմից մշակված ատմոսֆերային ռազմաժիջոցներ իրականացնող մարդանդելու համար:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Գիտնականները միջուկային խնդիրների վերաբերյալ

Եվրոդայում աշխատանքային երկրորդ խմբագրությունում սկսվեցին միջուկային բազմաների հիմնախնդիրների վերաբերյալ ռուս ճապոնական խորհրդակցությունները: Ռուսաստանի դատվիրակությունը գլխավորում է Գիտությունների ակադեմիայի վիճաբանագան Նիկոլայ Լավերովը: Ռուսական կողմը մտադիր է Տոկիոյին ծանոթացնել այս բնագավառում հենց հաղարարանության կոնկրետ ուղղությունների հետ, ինչպես նաեւ դիմել ճապոնական կառավարությունը մի քանի նախագծերի իրականացման օժանդակության խնդրանքով:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ԱՌԱԳԱՍՏ

ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է

ՎՃԱՐԵԼՈՎ ԱՅՍՕՐՎԱ ԳԵՐՈՎ,
ՆՈՐ ՏԱՐՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՍԿՍԵԼ ԲԱՐՁՐ
ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՈՂ IBM
ՀԱՄԱՏԵՂԵԼԻ 386 ԵՎ 486 ՊՐՈՑԵՍՈՐՆԵՐՈՎ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՉՆԵՐՈՎ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄ ԵՆՔ ՆԱԵՎ ԿԱԶՄ. ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ.
ԱՅԼ ՏԵՍԱԿԱՆԻ. ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՒՄ ԵՆՔ ԿԱԶՄ.
ՏԵԽՆԻԿԱՅԻ ՀԱՍԱԼԻՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ

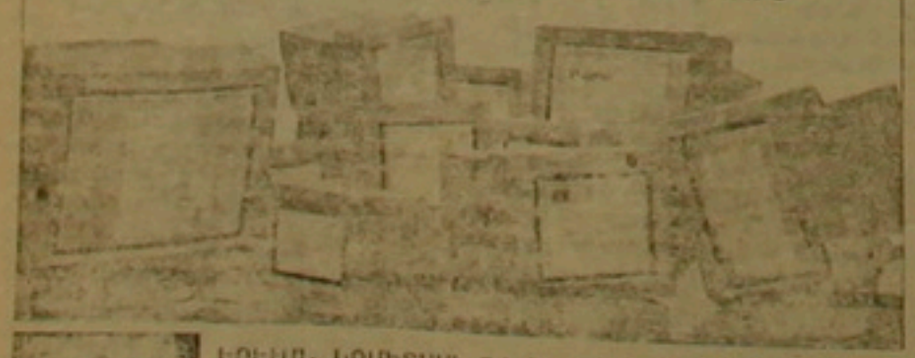

ԵՐԵՎԱՆ. ԿՈՄԻՏԱՍԻ 24. ՀԵՌԱԼԻՍՈՒ 22 27-76. 27 29 23

ՀՀ կառավարության «Պարբերական» հրատ. տպարան. Նշված 23 Առաջնորդաց 2

ՆՈՅ

«ՆՈՅ» ԲԱՆԿԸ

Բնակչությունից եւ իրավաբանական անձանցից ընդունում է ավանդներ եւ դիպոզիտներ 3-6 ԱՄՍԱՎ եւ վճարում է տոկոսներ հետեւյալ պայմաններով.

դրամով կամ Ռուսաստանի 1993 թ. ռուբլով

1 ԱՄՍԱՎ ՀԱՄԱՐ 15 %

3 ԱՄՍԱՎ ՀԱՄԱՐ 45 %

6 ԱՄՍԱՎ ՀԱՄԱՐ 100 %

տարեկանով

(ամերիկ. դոլար. գերմանական մարկ)

ԱՄԱՍԿԱՆ 5 %

Դիմեք մեզ Երեւանի հետեւյալ հասցեներով՝

Հանրապետություն 67 հեռ. 58-01-07

Անկախության 50/1 514 գանձապետարան 59-46-09 56-49-36

Գեղարքունիք 23 հեռ. 46-25-27

Մարշալ Բաղրամյան 79 հեռ. 27-65-16

PUBLISET

Գրանցված թիվ 65 Գնումը 09149 Տպաքանակ 25 000 Պատվեր 1852 Ստորագրված է տպագրության՝ 9. 12. 1993

digitised by A.R.A.R.@